

MŪSU
VISUOMENĖJ

Bus reikalingi

Philadelphijos miesto tremtinių draugijos valdyba gavo iš valdinės įstaigos paraginimą galimai skubiau, ne vėliau kaip ligi rugsėjo 15 dienos suteikti šių statistinių žinių apie draugijos narius ir apskritai apie neseniai atvykusius:

1) Pavardė ir vardas, adresas, amžius, darbingas ar ne, kada atvyko Amerikon, pilietybės padėtis.

2) Profesija, baigtas mokslas arba amatas, ar moka angliskai, kurias kitas kalbas moka.

3) Šeimos sudėtis: kiek vaikų, vardai, amžius, kurią mokyklą lanko.

Draugijos valdyba ragina tremtinius atkreipti labai rimtą dėmesį į tą dalyką. Valdyba mano, kad tai sąryšis su kariumenės didinimu ir dėl to atsirandančiomis didesnėmis galimybėmis gauti darbo savose specialybose. Todėl tos vietos naujakurius prašo skubiai siųsti jai čia paminėtas žinias šiuo adresu: V. M., 456 N. Marshall St., Philadelphia 23, Pa.

Jeigu Philadelphijos tremtinių draugijos valdybos numatymas teisingas, tai tokio susidomėjimo naujai atvykusiųjų specialybe mis gali pasireikšti ir kitur.

Būtų svarbu, jei kas imtųsi konkrečiau patirti, kokiais iš tikrųjų tikslais tokia statistika reikalinga. Atrodo, kad dar ir minėtajai valdybai pravartu būtų atkreipti labai rimtą dėmesį į tą dalyką, ir tai dar prieš atsakant į klausimus.

Už mūsų visuomenės

Brooklyno "Laisvė" aimanuoja, kad "kryžikiai" kažką tokį darė ir Philadelphijoje numatytą pasipinigavimo pikniką reikėjo atšaukti. Kaip pats Bimba skaičiuoja, keli šimtai dolerių taip ir nuėjo "šun ant uodegos"...

Neabejotina, kad taip dabar jau vis dažniau atsitinka ir toliau dar dažniau taip bus. Dalis "kal-tės" tenka čia ir "kryžikams", kurie lietuviškąją visuomenę išjudino šiuo klausimu iš pasyvumo, bet didžiausi nuopelnai čia, be jokių abejonių priklauso ne kam kitam, kaip pačiam Stalinui ir jo politiniam štabui su tokiais agentais, kaip Gromyko, Višinskis, Malikas... Nes "kryžikiai" vieni nebūtų galėję sukelti Amerikos kongrese tokių nusistatymų, kurie dabar ten vyrauja.

O dėl to, kas dedasi Kongrese "draugų" reikalu, tai yra geros medžiagos lažybų mėgėjams: "pričiups", ar dar "nepričiups"?

Atstovų Rūmai 354-ais balsais prieš 20 jau priimtą įstatymo projektą, kuriuo numato reikalauti, kad ne tik komunistų partija, bet ir "pakeleivingosis" organizacijos turėtų registruoti visus savnarius, ir toki registruoti nariai negalėtų gauti užsienio pasų, negalėtų būti jokio valdinės tarnyboje ir tt. Svarbiausia, kad visų tokių organizacijų leidžiami laikraščiai ir kiti spaudiniai, siunčiant juos paštu, turėtų turėti užrašą, kad tai yra tokios ir tokios komunistinės organizacijos leidinys. Radio programą toki galėtų rengti tik pasisakydami, kad tai yra komunistinė programa. Berods, kad tas ir piknikams būtų taikoma... Jei taip, tai tada "kryžikams" nereikėtų spausdinti lapelių "ar žinai, kad tai raudonųjų piknikas".

Tas įstatymas gal dar ne taip greit bus priimtas. Trummanas jam nėra palankus. Bet panašiai kas nors atsitiks. Ir jis vis tiek palies taip pat ir "taikos" bei "literatūros" apaštalus. Žmonės iš anksto pradeda susiprasti ir jau talkosio būti toliau nuo to.

EINA
35
metai

DIRVA

THE FIELD

Atsk. Nr.
8
centai

DIDELIS PRASILAUŽIMAS KORĖJOJ

Raudonieji paėmė Pohangą ir didelę jėgą veržiasi į Taegu

Pereitą savaitę raudonieji Korėjoje bandė visą eilę puolimų, bet be pasisekimo: visi tie puolimai buvo sulaikyti. Atrodo, kad vis tai buvo bandymai rasti silpnąsias gynybos linijas vietą. Jais puolimai vis sukosi Taegu link: tai iš pietvakarių nuo to miesto, tai tiesiai iš vakarų, tai šiaurės. Bet šios savaitės pradžioje jie labai didelę jėgą puolė šiaurės, daug toliau į rytus nuo Taegu, tik truputį į vakarus nuo rytinio Korėjos kranto, ties Pohang uostu, kuris prieš kiek laiko jį jau buvo užgrobtas, bet vėliau vėl iš jų atimtas.

Šitoj vietoj puolėjams pasisekė pralaužti gynybos liniją. Prasilaūžė jie tuoj ėmė spausiti į divi puses. Viena dalis pasuko į rytus kranto link, kad atkirstų Pohangą, o kita, daug stipresnė dalis patraukė į vakarus, Taegu link.

Pohangas nebegalėjo atsilaukiyti ir turėjo būti antrą kartą atiduotas priešams. Jiems į ten įsiveržus, gynybą lėktuvai tuoj pradėjo bombarduoti ir ten susimetusias priešų jėgas. Miestas, žinoma, baigiamas naikinti.

Šis prasiveržimas įvyko, pasinaudojant kelių dienų lėtingu oru, kada aviacija negalėjo daug veikti. Tada priešų jėgos buvo perverstos į tą vietą, kurią ligi šiol sėkmingai gynė daugiausia Pietų Korėjos kariuomenė.

Taegu link besiveržianti kolumna, manoma, turi apie 60,000 karių. Jie turi 84 sunkius rusiškus tankus, iš kurių puolimo įkarštį gynybams pavyko sudaužyti tik 10, o dar 7, manoma, buvo gero-kai apgadinti.

Puolėjai jau perkirto vieną iš pagrindinių kelių tarp Taegu ir Pusano. Svarbiausias dalykas yra tas, kad, jeigu puolimas nebus atmuštas ir Taegu bus paimtas, tai ligi šiolinis dešinysis Taegu gynyimo sparnas būtų apsup-tas. Nes ir dabar priešai jau yra plačiai įsiveržę į pietus, šiaurinės puslankio dalies užpakalin.

Paskutiniai, trečiadienį gautieji pranešimai tačiau sako, kad puolimo smarkumas kiek jau apstabdytas. Prašvitus orui ir vėl pradėjus daugiau veikti aviacijai (apie šimtą išskridimų per valandą, palyginti nedideliame plote), puolėjai jau kai kur pradėdami atmušti arba bent apstabdyti.

Bet niekas negali numatyti, kas toliau bus, kadangi gynybą pajėgos papildomos labai lėtai. O puolėjų rezervai yra neapskaičiuojami, kadangi niekas negali numatyti, kiek dar "korėjiečių" išdys iš už Mandžūrijos sienos ir kiek tankų bei kitos kari-nės medžiagos bus ar jau yra atsiųsta iš Vladivostoko, nuo... "taikos apaštalu".

RUSAI JAU DALYVAUJA KARE?

Pašautam lėktuve rado rusų lakūną

Saugumo Taryboje Maliko pirmininkavimo komedija pasibaigė. Visi atsikvėpė kiek laisviau. Sako, net pats Malikas pasidavęs linksmesnis... Pirmininko vietą užėmė Anglijos delegacijos pirmininkas ir tuojau pakvietė prie stalo padaryti pranešimą Pietų Korėjos vyriausybės atstovą. Jis Tarybos buvo nutartas iškviesti dar liepos mėnesio pabaigoje, bet kai Malikas atėjo pirmininkauti, tai ir išlaikė jį visą mėnesį be žodžio. Malikas neprotestavo, kad tas atstovas kviečiamas, bet reikalavo, kad būtų pakviestas ir šiaurinės komunistinės vyriausybės atstovas. Bet Saugumo taryba didelę balsų daugumą atmetė Maliko siūlymą, tai yra, nesutiko kalbėtis su agresorium visaiškai nesikaitančiu su Tarybos reikalavimu sustoti kariavus ir visą pirmą grįžti į savo vietą, o tik tada prašyti balso kokiose nors derybose.

Tuo tarpu, žinoma jokių svarbesnių nutarimų Saugumo Taryba nespėjo padaryti. Bet iškilo naujas, daugelį sujaudinęs dalykas, dėl kurio aukštieji diplomatai antradienio naktį nemiegojo net patį Trygve Lie, Jungtinių Tautų Organizacijos generalinį sekretorių prikėlė 15 minučių po 12 naktį.

Tai buvo pranešimas, kad Jungtinių Tautų karinių pajėgų laivą puolė lėktuvas su raudona žvaigžde. Lėktuvas buvo pašautas, įkrito į jūrą ir nukeno, bet vienam laivui pavyko išgriebti vieną lakūno lavoną. Pasirodė, kad tai rusų lakūnas, esąs aktyviojo karo tarnyboje, nes prie jo rastas sovietų kariuomenės as-

mens liudijimas. To lakūno pirmininkas komedija pasibaigė. Vardė ir vardas bei tėvo vardas angliškai rašant pranešime labai supainioti, ir galima tik spėti, kad tai yra tūlas Miškin.

Ši žinia buvo perduota Saugumo Tarybai ir jį, žinoma tuojau sukėlė Maliko kolosenos audrą.

Malikas visai nenori nei kalbėti apie tokį dalyką ir šaukia, kad tai Mac Arthuro ir Valstybės departamentu, tų imperialistinių karo kurstytojų provokacija ir daugiau nieko. Ypač Malikas patenkintas tuo, kad lėktuvas nuskeno. Džiaugdamasis, kad dabar sunku patikrinti, kieno tai buvo lėktuvas, jis prikiša, kad čia amerikiečiai savo "melo galus pasiskandino". Tuo tarpu amerikiečiai dar nieko netvirtina. Tik paigeldauja, kad gal ir Malikas padėtų išaiškinti, kaip tas sovietų lakūnas ten atsidūrė ir ką jis veikė tame lėktuve...

Tuo tarpu neatrodo, kad amerikiečių delegacija būtų jau pasi-rzusi siekti visų išvadų iš to fakto, nors tai jau būtų vienas iš konkrečių įrodymų, tiesa, ir taip jau žinomo fakto: kad tik-rasis agresorius sėdi čia pat už Saugumo Tarybos stalo ir ką tik neseniai sėdėjo net jos pirmi-ninko kedėj...

Bet galimas dalykas, kad dar kurį laiką pasiliks ta keista, bet priprasta padėtis: Saugumo Taryba iškilmingai neįsileidžia į kalbas su šiaurinės Korėjos vyriausybe, kuri tačiau yra tik agresoriaus bernas, o laiko savo tarpe ir dar svarbioj vietoj patį agresorių.

Europos valdovai rinkosi Lietuvoje

1429 metais turėjo įvykti valdovų suvažiavimas rytų Europos politikos klausimams apsvarstyti. Jis buvo suauktas Vytauto pily, Lucke. Be paties Vytauto ir Jogailos. Čia atvyko Maskvos, Tverės, Riazanės kunigaikščiai; atvyko daugybė Vytauto priklausomų rusų kunigaikščių; pagaliau atvyko pats imperatorius Zigmantas, popiežiaus legatas ir daugelio Vokietijos miestų ir kunigaikščių atstovų. Suvažiavimo šeiminkas, Vytautas, turėjo progos parodyti savo vaišingumą.

Tarp visų suvažiavime iškeltų klausimų vienas iš svarbiausių buvo sumanymas karūnuoti Vytautą Lietuvos karalium. Sumanymą išklė imperatorius Zigmantas. Jogaila tam pritarė, bet griežčiausiai pasipriešino Lenkų ponų taryba, kuriai vadovavo Lietuvos savarankiškumo priešinys, vysk. Zbignevas Olesnickis. Lenkų ponai įrodinėjo, kad Vytauto karūnavimas būtų priešingas Lietuvos ir Lenkijos sutartims, nes tada Lietuva, esą, galėtų po Vytauto išsirinkti sau kitą karalių, o ne tą, kurį išsirinktų po Jogailos mirties lenkai. Kai Jogaila savo sutikimo vis dėlto neatšaukė, lenkų ponai išvažiavo iš Lucko. Išvažiavo su jais ir Jogaila. Tuo būdu Vytauto karūnacijos klausimas Lucke liko neišspręstas; jis turėjo būti išspręstas vėliau.

Lenkų ponai prispyrė grįžusį į Krakuvą Jogailą atšaukti savo ductąjį sutikimą dėl Vytauto karūnacijos. Atšaukimas buvo laišku praneštas imperatoriui Zigmantui, kuris laiško nuorašą tuoj nusiuntė Vytautui. Jame Jogaila rašo, kad sutikimą davęs nepasitaręs su savo ponų taryba; pasitaręs dabar matąs, kad turįs atšaukti sutikimą. Esą, Vytauto karūnacija galinti sukelti nesantaiką tarp Lenkijos ir Lietuvos. Be to, išdidę Lietuvos bajorai, esą, galėtų po Vytauto sau išsirinkti kitą karalių, ir tuo būdu jis (Jogaila), o taip pat ir jo vaikai, netektų Lietuvos.

Šitas Jogailos atsakymas labai įžeidė Vytautą. Jam ir Lietuvos bajorams

buvo skaudžiausia, kad Jogailos laiške Lietuva buvo traktuojama, kaip Lenkijos priklausoma valstybė, o Vytautas, — kaip Jogailos priklausomas valdovas. Tiesa, Jogaila vėliau pasiaiškino, kad jo vardu Zigmantui nusiųsto laiško turinys jam nebuvo žinomas, nes jis pats nemokąs skaityti, o ponai parašę, ką norėjo. Bet toks pasiaiškinimas Vytauto nepatenkino. Išsėdėjęs jis nusprendė karūnuotis, į nieką neatsižvelgdamas. Maža to, per savo delegaciją jis pareikalavo, kad Jogaila atsakytų, ar laiką jį ir Lietuvos bajorus laisvais ar nelaisvais. Jogaila atsakė labai nuolaidžiai: "Mūsų brolis yra laisvas, kaip ir mes, ir mes jo nelaikome kitokiu, kaip tik mūsų broliu. Taip pat ir Lietuvos kunigaikščius bei bajorus laikome laisvais, kaip ir mūsų (t. y. Lenkijos) ponus, ir lygiais su jais"... Tačiau tas nieko nepadėjo. Vytautas, susitaręs su imperatorium, ruošėsi karūnuotis. Jo pasiuntiniai pareiškė Jogailai ir lenkams, kad Vytautas, esą, vistiek karūnuosis, nes tik karūnavęsis tegalys nuplauti padarytą gėdą ir pasirodyti iš tikrųjų laisvas.

Lenkai dar visaip bandė sutrukdyti Vytauto sumanymą, prašė Vytautą nors nesiskubinti ir buvo pasiūlę jam įteikti net Lenkų karūną (tuo būdu Jogailai būtų tekę atsakyti nuo sosto). Tačiau Vytautas viską atmetė. Tada lenkai pradėjo ginkluotis. Buvo paruoštos betgi ir Vytauto jėgos. Jis jau paspyrė karūnacijos terminą (rugsėjo 8 d.), susikvietė svečių ir laukė imperatoriaus atsiunčiamos žadėtosios karūnos su karūnacijos dokumentais. Bet lenkai buvo pasiryžę nieku būdu neleisti įvykdyti karūnacijos. Todėl jie suėmė imperatoriaus pasiuntinius, ir Vytautas su svečiais jų nesulaukė. Tačiau Vytautas net ir po to neketino nusileisti. Imperatorius tuojau pažadėjo nusiųsti jam karūną kitais keliais, nebe per Lenkiją. Buvo jau paskirta nauja karūnacijos data, bet Vytautas jos jau nebesulaukė.

Ištrauka iš Lietuvos Istorijos.

TRUMPAI KALBANT

▼ Vakarų Vokietijos ministeris pirmininkas Adenauer okupaciniams komisarams įteikė memorandumą, kuriame išdėsto, kokių saugumo priemonių reikia imtis, kad su Vakarų Vokietija neatsitiktų panašiai, kaip atsitiko su Pietų Korėja. Jis reikalauja stiprios ir gerai ginkluotos vokiečių policijos ir daugiau sąjungininkų kariuomenės Vokietijoje.

▼ Sovietų Sąjunga vėl įteikė Švedijai notą, kad jie persekioja Sovietų Sąjungos piliiečius. Tie "piliiečiai" tai pabėgėliai iš Baltijos kraštų.

▼ JAV vyriausybė sutiko, kad Export-Import Bankas duotų Jugoslavijai dar 15 milijonų dolerių paskolas.

▼ Dr. Erwin F. Lowry, gyvenęs Kalifornijoje, pranešė šviesos inžinierių draugijai, kad jis suradęs naują būdą šviesai gaminti.

▼ Daily Herald skelbia, kad Rusija šiuo metu turi 380 povandeninių laivų. Tų laivų karininkus rusai dabar siunčia plaukioti į įvairias vietas prekiniais laivais, kad susipažintų su vietomis, ypač su svetimais uostais.

▼ Amerikos uostų darbininkai organizuoti atsisako iškrauti rusų laivus, atvežusius į šį kraštą sovietines prekes. Neseniai turėto atgal grįžti vėžiena, o dabar — kumpiai.

▼ Pereitą savaitę Paryžiaus, Briuselio ir Amsterdamo rajonuose buvo vykdomi oro puolimų pratimai, kuriuose dalyvavo Europos Sąjungos aviacija.

▼ Vokietijos spauda praneša, kad Hitlerio laikais, rasiniais, religiniais motyvais, buvo sterilizuota 3,500,000 vokiečių. Dabar tie vokiečiai organizuojasi ir nori kelti tą padariusiems gydytojams bylas.

▼ Iranas, Rusijos kurstomas, su kilo kurdų tautelės. Kurdai gyvena daugiausia Irano — Kaukazo pasienyje.

▼ JAV laivynas Europos vandenyse pradės statyti didelę laivyno bazę. Ji kaštuosianti 23 milijonus dolerių. Vieta dar neskelbiama.

▼ Rugsėjo 16 dieną Anglijos parlamentas susirinkęs nepaprastos sesijos, kurioje bus svarstomas gynybos išlaidų padidinimo klausimas.

▼ Italijos maršalas Graziani, nurodęs už taktininkavimą fašizmui, dabar iš kalėjimo paleistas. Jis yra 67 metų amžiaus ir dabar serga.

▼ Iš Vakarų Vokietijos į Rytus nebus siunčiamos jokios medžiagos, kurios turi karinės reikšmės.

ŠIOJE ŠALYJE

AMERIKOS KARIUOMENĖS skaičius numatomas pakelti jau ne iki 2,300,000, kaip pirma buvo numatyta, bet iki 3,000,000. Prezidentui yra suteiktos didelės teisės pramonei nukreipti karo reikmenų gamybos reikalams. Prezidentas gali tiems reikalams paimti esamas įmones valdžios žinion, gali atitinkamai skirstyti žaliavas, nurodyti, kokiems dalykams gamyboje turi būti duodama pirmenybė, gali ir finansuoti atitinkamas įmones, jei to reikia karinių reikmenų gamybai pagreitinti. Dabar Amerikos pramonės pajėgumas yra 60% didesnis, negu buvo II karo pradžioje, bet stengiamasi jį dar padidinti.

GEN. ANDERSON, aviacijos mokyklos viršininkas vienoje kalboje pasakė: "Duokit man įsakymą, ir aš per savaitę su-naikinsiu penkis sovietų atominių bombos lizdus. Ir jeigu man reikėtų siekti iki paties Kristaus, tai aš tikiuosi, kad galėčiau Jam išaiškinti, kad aš išgelbėjau civilizaciją". Tai jis pasakė po to, kai laivyno sekretorius Mathews buvo smarkiai apibartas už prastą irimą apie galimą preventyvinio karo naudą, ir po to, kai prezidentas įsakė generolui Mac Arthurai atšaukti savo pareiškimą, kuriame buvo numatyta pasakyti apie Formozą ne visai tas, ką kalba vyriausybė (jis rengėsi pasakyti, kad neleistina Formozon įleisti nedraugingą Amerikai vyriausybę, nes tai sudarytų pavojų Amerikos gynybos linijai, kadangi Formoza yra "neskeptantis iškutvnešis" ir povandeninių laivų bazė). Generolas Anderson po tos kalbos buvo tuojau suspenduotas savo pareigose.

IESMININKŲ unija, tarpininkaujant Baltiesiems Rūmams, baigė ginčą su šiaurinėmis, vakarinėmis bei vidurio geležinkelinių linijų bendrovėmis. Pakeltas atlyginimas 23 c valandai, sutarta trejus metus nekelti streiko, atlyginimus derinant prie pragyvenimo brangumo, principu priimta penkių darbo dienų savaitė, bet tai galės būti vykdoma tik maždaug po metų. Manoma, kad šis susitarimas turės didelės įtakos ir konduktorių bei mašinistų ginčą, dėl kurio grėsė visuotinis geležinkelių streikas ir dėl kurio geležinkeliai dabar yra paimti valdžios žinion.

KARIŲ ŠEIMOMS išlaikyti priimtas naujas įstatymai. Numatoma, kad pirmųjų trijų laipsnių karių šeimoms bus mokamos tokios išlaikymo sumos: \$85 mėnesiui vienam asmeniui, \$107.50 dviems asmenims ir \$125.00 trimis asmenimis. Aukštesnių laipsnių karių šeimoms mokėjimai bus kiek didesni. Priėmus šį įstatymą, numatoma, kad nuo mobilizacijos nebus atleidžiami ir tie pašauktieji, kurie yra vedę bei turi vaikų. Mobilizacinio amžiaus riba tuo tarpu numatoma 35 metai.

GYDYTOJŲ IR DENTISTŲ mobilizacijos klausimas svarstomas, kadangi jų daug reikia kariuomenėi. Buvo numatyta mobilizuoti gydytojus, reikalui esant, iki 55 metų amžiaus, dentistus iki 45 metų amžiaus, bet vėliau apsisotą ant 50 metų abejiems, taip pat ir visai eilei kitų specialistų.

NUO NAUJŲ METŲ namų ruošos darbininkės - tarnaitės, kurios dirba pastoriai vienoje vietoje, turės būti registruotos socialinio draudimo įstatygoje ir mokėti socialinio draudimo mokesį taip, kaip ir kiti darbininkai. Žinoma, turės ir tokias pa-

(Perkelta į 2-ą pusl.)

KAS ir KUR

• LRK pirmininku, dr. Jasaičiui išvykus į JAV, Vilkas yra išrinkęs J. Norkaitį. LRK Vyr. Valdybos nariais yra J. Makauskis ir V. Gaillius.

• Strasburge rugpiūčio 20-23 dienomis lankėsi Vliko delegacija (dr. St. Bačkis, J. Brazaitis ir dr. P. Karvelis). Rugpiūčio 21 d. Spaakas priėmė Europinio Sąjūdžio Rytų ir Centro Europos sekcijos delegaciją. Lietuviams atstovavo dr. Bačkis. Bendruose pietuose su Spaaku, Mac Millanu, Sandziu, Reynaud, Pezet ir kt. Europos valstybininkais dalyvavo dr. St. Bačkis ir J. Brazaitis. Žurnalistams priėmimo dalyvavo dr. Karvelis. Delegacija turėjo susitikimą su vietine lietuvių kolonija, kurios nariai kun. Krivickas ir Paramskas turi gerus ryšius ir nuolat seka Europinės Unijos konferencijų darbus.

• Rugpiūčio 6 d. Beromunsterio radio programoje buvo numatytas "Ein duesteres Jubilaum". Turėjo būti paminėtas Baltijos valstybių prievartinis įjungimas į Sov. Sąją. Šis programos punktas gautas ir jam medžiaga paruošta Garbačiausko ir Scherpio rūpesčiu. Tačiau programos išvakarėse šveicarijos politinis departamentas įminėję iš programos išimdinio. Jau nebepermas kartas departamentas išimdinia iš programos dalykus apie Baltijos valstybes, nors radiofono vadovybė sutinka juos leisti.

• Visi tautiečiai, radę nelietuvių spaudoje medžiagos apie Lietuvą, maloniai prašomi ją skubos keliu persiųsti Informacijų Tarnybai: ELTA (14b) Pfulingen Goethestr. 18, GERMA NY.

• Iš gaunamų iš Vilniaus miestų laiškų matyti, kad šiuo metu šiame mieste vyksta gatvių perkrikštijimas. Daugelis gatvių gauna naujus, šiuo kartu jau maskoliškus, vardus. Senieji vardai tuo tarpu dar teberašomi skliausteliuose.

• Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčiai paskutinės okupacijos metu vadovavo vyskupas Lejeiris. Jis energingai gynė tikinčiųjų reikalus. Kartą viena bažnyčia buvo paversta sandėliu. Vysk. Lejeiris telegrama pasiskundęs pačiam draugui Staliniui. Skundas padėjęs: bažnyčios pastatas buvęs sugrąžintas per

dvi dienas. Tačiau netrukus po to Lejeiris buvo suimtas ir dingo be žinios. Jo vietoje vyskupu esąs išrinktas kun. Kalvanas.

• Iš Vokietijos į JAV atvyksta inž. V. Sirutavičius, vienas iš pajėgiausių Lietuvos pramonės kūrėjų. Nors jau senyvo amžiaus, bet pilnas energijos ir naujų sumanymų. Apsigyvenęs Boston, Mass.

• Lietuvos pasiuntiniui Vatikane St. Girdvainiui suėjo 60 metų amžiaus.

• Dr. J. Pajaujis, pasirašęs sutartį su Aliaskos universitetu, esančiu Fairbanks, išvyksta dėti tyti ekonominės geografijos. Metams gaus \$5,000 atlyginimo.

• Muzikas Bronius Jonušas iš Baltimorės išsikėlė ir apsigyveno Westfield, Mass. Baltimorėje jis buvo suorganizavęs pajėgų chorą.

• Bostone gyvenantieji lietuviai rašytojai: B. Brazdžionis, F. Kirša, S. Santvaras, A. Gustaitis, S. Pilka ir kiti rugsejo 24 d. skaitys savo kūrinius Kultūros Rėmėjų rengiamame vakare.

• Muzikas Vl. Jakubėnas, gyvenęs Chicagoje, nuo rudens įtrauktas į mokytojus Metropolitan School of Music.

• Rugsejo 8 dieną Brocktone, Mass., atidaroma amerikiečių mugė. Mugėje lietuviai turės savo skyrių ir jame bus pavaizduotas lietuvių tautos naikinimas per visas okupacijas.

• Romoje gyvenęs istorikas Z. Ivinskis surašė vyskupo P. Bučio prisiminimus. Prisiminimai užima 440 ranka rašytų lapų. Vysk. Bučys eina 78-tus metus.

• Rugpiūčio mėn. 20 d. Zueriche įvyko šveicarijos Lietuvos Bendruomenės steigiamasis susirinkimas. Į bendruomenės valdybą išrinkti: kun. J. Navickas, dr. A. Gerutis ir Garbačiauskienė.

• Kun. Claudius Kazys Cirtautas Vokietijoje išleido vokiečių kalba knygą Benamio Portretas (Portraet des Heimatlosen).

• Knyga sukėlusi didelį dėmesį. C. K. Cirtautas yra Erlangen universiteto ir Bambergio filosofijos-teologijos aukštosios mokyklos profesorius. Ten jis dėsto pedagoginius mokslus.

Amerikiečiai paduos ranką kovojančioms

Buv. Amerikos pasiuntinio Lietuvoj, dr. Owen C. J. Noremo kalba Lietuvių šventėje Los Angeles, Cal.

Visas pasaulis sutinka, kad agresija yra blogas dalykas ir turi būti baudžiama. Tačiau ne visos valstybės sutaria, kas yra agresija, ir iš to kyla sunkumai.

Hitleris manė, kad Mussolini nesuklydęs, siųsdamas italų kariuomenę į Etiopijos teritoriją, nežinodamas faktą, kad likusis pasaulis laikėsi tautos Lebensraum ir suteikti "tikrąją laisvę" prislėgtoms tautų masėms. Likusis pasaulis jį pasmerkė, kaip užpuoliką. Hitleris sutarė su Stalinu, kad rusiškąji hydra paglemžtų daugelį mažų tautų vadinamoje Rytų Europos erdvėje, tačiau tuo metu civilizuotosios valstybės jau buvo apsiginklavusios prieš užpuolikus, ir tokiu būdu pasmerkė agresiją.

Didelis tarptautinės gerbės valios laimėjimas buvo pasiektas tada, kai Churchillis ir Rooseveltas susitiko šiaurinio Atlanto vandenynė ir paskelbė Atlanto Chartą. Liūdna vėlesnioji to pa- reiškimo istorija jau yra visiems gerai žinoma pasaka, kadangi nei britų, nei amerikiečių tautos nepamatė, kaip ją padaryti veiksmingą. Mūsų vadovybė laipsniškai nusigynė iki meto- dų "šuo eđa šunį", kur net patal- vėnias buvo sveikinamas, kaip sąjungininkas. Iš to sekė draus- tų sąjunga su Sovietų Rusija, su visomis jai lydintomis blogybėmis. Mes iki šiol dienai neatsigavome nuo to morganatizmo vestuvių blogų padarinių ir vis dar tebe- mokame už tai duoklę.

Kritikuodami Sovietų Sąjun- gą už jos klatingumą ir blogus

žygių, Pagėgių, Plungės, Prie- kulės, Rietavo, Salantų, Sėdos, Skaudvilės, Skuodo, Šilalės, Šilutės, Tauragės, Telšių ir Varnių.

4. Šiaulių apygarda

I ją įeina Šiauliai ir šie rajo- nai: Akmenės, Biržų, Dotnuvos, Joniškėlio, Joniškio, Kelmės, Ku- piškio, Kuršėnų, Linkuvos, Obelių, Pakruojaus, Pandėlio, Panevėžio, Pasvalio, Radviliškio, Ramygalos, Rokiškio, Šiaulių, Seduvos, Tytuvėnų, Troškūnų, Užvenčio, Vabalninkų, žagarės.

Iš to suskirstymo visų pirma matome, kad labai mažai skai- tytasi su šiuo suskirstymu patogumais. Ypač keista, kad Pane- vėžys yra degraduotas į tokį pa- tį laipsnį, kaip sakysim, Obeliai ar Akmenė, ir priskirtas prie šiaulių apygardos. Degraduoti ir visi kiti didesnieji miestai, pa- darant juos "paprastais rajonų centrais, tai yra nuvarant juos į valstijų centrų laipsnį.

Manoma, kad šis pertvarky- mas sudarys progos okupantams dar kartą "persijoti" gyvento- jus, atitinkamai keičiant jų as- mens dokumentus, o taip pat su- darys progos ir prigabenti iš Rusijos į Lietuvą daugiau rusų valdininkų.

Manoma, kad šis pertvarky- mas sudarys progos okupantams dar kartą "persijoti" gyvento- jus, atitinkamai keičiant jų as- mens dokumentus, o taip pat su- darys progos ir prigabenti iš Rusijos į Lietuvą daugiau rusų valdininkų.

3. Klaipėdos apygarda

I ją įeina Klaipėda ir šie rajo- nai: Klaipėdos, Kretingos, Ma-

darbus, turime nepamiršti įver- tinti jų pastovumą. Ji visuomet buvo barbariška ir visuomet to- kia bus. Jau nuo Džengis Kano laikų ji visuomet naudojo divi- veidę politiką ir yra nusistatius- ją tėti. Ji kalba apie demokrati- ją, bet turi apie tai visiškai kitą supratimą, negu mes. Ji kalba apie laisvę, bet turi galvoje tik tam tikrą įsisenėjusią praktiką, kaip padaryti žmones, patekusius po jos valdžią, paklusniais ver- gais. Ji niekad neužmiršo prieš- tai jai valdžiusi carų imperialis- tinių svajonių ir pasirengusi bet kokiems pakitimams su tokiu tikslumu, kuriam nemanoma pasipriešinti. Ji yra pasiruošusi išgyti draugų ir sąjungininkų, atkakliai panaudodama komunis- tinę teoriją, kuri kursto maištą prieš esančias valdžias, išskyrus tokias teritorijas, kur jai savo le- eną jau yra užėjęsi. Tų sąmok- sininkų siekimų tikslas — visos pasaulis.

Nelaimingu būdu Lietuva bu- vo artimas sovietinio imperia- listo kaimynas. Buvo tikra nelai- mės pasikliauti jos gerosios va- lios idealais ir kaimyniškumu ypač tada, kai meška jau staug- už durų. Lietuvos, kaip respub- likos, nuostabūs pažangos laimė- jimai nebuvo pakankamai išgel- bėti jai nuo begėdiško užpuolimo, kada galingieji draugai buvo už- imti antrojo pasaulinio karo kau- lynėmis. Pajudėjusi sovietų kar- jėga ją nugramzdino vergijon. Šiuo metu jos gyventojai, kente- dami po kruviną tirono puspa- džiū, žvelgia į ateitį laukdami išvadavimo dienos.

Lietuva yra laiminga, turėda- ma gausų bičiulių ir gimnaitių būrį kraštuose, kurie nėra agre- soriaus valdžioje. Tie žmonės at- simena laimingas dienas, kada buvo galima turėti savus namus ir gerovę, juoktis, dainuoti ir melstis. Jie nebus užmiršti savo laimingesniųjų brolių. Jokia jė- ga jų neprivers nustoti vilties ir kapituluoti Stalinu vadovauja- mos diktatūros užmačioms. Vi- si laisvę mylintieji amerikiečiai paduos jiems ranką šiam kry- žiaus kare prieš blogio jėgas ir dirbs, kad išvadavimo diena su- Avaizdos palaima netrukus ga- lėtų ateiti.

PALAIKYKIME TUOS kurie skelbiasi DIRVOJE!

NAUJAUSI NAUJAKURIAI

Abramavičius Povilas, Bogusla- va, Franciskus — Detroit.
Bendoraitis Antanas, Marcelė Antanas, Algirdas, Algis — Rosedale, Miss.

Blynas Marius Dorchester, Mich Budrys Antanas — Chicago, Ill Cernys Pranas — Buffalo, N. Y Diktanas Jonas, Chicago, Ill.

Friedrikis Alfonsas — Charles Co, Md.
Gavenavičius Ona, Oakville, Ct. (olgas Dionyzas — Boston, Mass. Grigalaukas Jonas — Chicago. Hakiene Alma, Albina — Pitts- burgh, Pa.

Ilgūnas Vytautas — Worcester, Mass.
Jonelis Mykolas, Darata, Irena Jonas — Cleveland, Ohio. Kun. Pijus Karalius — Chicago Kistaitis Richardas, Elva, Uli- — Lincoln, Nebr.

Klimavičius Anelė, Vytautas — Rochester, N. Y.
Konstantinavičius Mykolas — Chicago, Ill.

Lelys Konstantinas, Helga, Vy- tautas — Springfield, Ill.
Lukoševičiūtė Zosė, Jonas — Springfield, Ill.

Mikalkėnas Antanas — Burling- ton, Mich.
Nevardauskas Aleksas — Ro- chester, N. Y.

Pocius Leopoldas — Chicago, Ill. Raguckas Aleksas — Brooklyn. Rakauskas Antanas — Cleve- land, Ohio.

Sadauskas Juozas — Boston. Šeštokaitis Leonas — Waterbury Stankos Valerija, Marija — Brooklyn, N. Y.

Simaniukštis Emilija, Alfredas, Birutė — Baltimore, Md. Statkevičius Juozas, Vincė, Anne Marie — Bridgeport, Conn.

Stropus Aniceta, Juozas, Danutė, Romanas, Vladas, Antanas — Plattsburg, N. Y.
Supranavičius Jonas — Amster- dam, N. Y.

Uselis Adomas, Ona — Chicago. Uselytė Ona — Philadelphia, Pa. Vaičiūnas Vladas, Franciska — Bannington City, Vt.

Vališaitis Algis — Stamford, Ct. Vidrinskis Juozas, Marija, Ema, Jonas, Marta, Juozas — Hickory, N. Car.

Dambrauskienė Ursulė ir Mar- kauskaitė Ona — New Haven, Conn.
Maslauskas Vladas — Cleveland. Zvicevičius Stepas — Providence.

ŠIOJE ŠALYJE

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

čias teises naudotis socialinio draudimo patarnavimais. Mo- kestis 1½% atlyginimo. Tiek pat turės mokėti ir samdytojai.

THOMAS E. DEWEY, kuris buvo jau atsiskąkęs kandidatuoti dar kartą į New Yorko gubernatoriaus vietą, dabar, partijos veikėjų prašomas vėl sutikti būti respublikonų kandidatu, kadangi buvo įsitikinta, kad su kitu kan- didatu respublikonai mažai turėtų vilties išlaikyti New Yorko val- stybę savo rankose. Dewey su- grįžimas, sako, sumažina Tafto galimybes būti nominuotu kitais metais kandidatu į prezidentus, nes New Yorko delegacija kon- vencijoje reikšminga, o jai vado- vaus Dewey, kuris nėra didelis Tafto draugas...

FORDO BENDROVĖ netikėtai pasirašė su darbininkų unija nau- ją sutartį, kuria pakeliami atly- ginimai nuo 8 iki 12 centų va- landai ir numatė pakilimus po 4 centus kas metai, bei atitinka- rius atlyginimų priderinimus prie pragyvenimo pabrangimo arba atpigimo. Sutartis sudaryta pen- keriams metams, panašiai, kaip pavasari buvo sudaryta General Motors įmonėje. Pereitą savaitę ir Chrysler bendrovė savo inicia- tyva pakėlė darbininkų atlygini- mus. Taigi bent automobilių (da- bar žymia dalimi karinių) pra- monėje streikų nebus ir šiuo ne- paprastu metu tai nesilpnins šio krašto pajėgumo.

GENERAL ELECTRIC įmonių darbininkų streikas, kuris buvo jau paskirtas prasidėti šios sa- vaitės antradienį, atidėtas ir de- rybos vyksta, tarpininkaujant Baltiesiems Rūmams. Manoma, kad klausimą pavyks sutvarkyti be streiko.

Seniausias ir gražiausias ilius- truotas lietuviškos minties žur- nalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius
A. VANAGAITIS
Kaina metams \$2.00
Susipažinti siunčiamas
dovanai.

6755 So. Western Ave.
Chicago 36, Ill.

V E L N I A S

Vytautas - Jonas Narbutas

(Tęsinys iš pereinamojo numerio)

O mano aistringosios meilės ilgesys vis augo ir tvinko širdyje, nes niekas jo nepatenkino. Nors savo žmoną aš mylėjau. Gal net karščiau, kaip prieš vestuves. Ypač, kai aš, darbo kambaryje užsidaręs, kur iš nuobodumo praleisda- vau veik pusę dienos, įbedęs akis į ko- kią nors atverstą knygą, nieko joje ne- matydamas, galvodavau apie Eleonorą. Žmonos paveikslas tada pasirodydavo mano svajonių veidrodyje gražus ir vi- liojąs. Jos lūpos degdavo aistra, o jau- nos krūtys audrindavo mano jausmą. Betgi, kai aš, degdamas aistra, nuskubėdavau pas ją, mano įkaitę jausmai rasdavau vien tik nusivylimą. Žinia, ji buvo lygiai tokia pat graži, kokią ją savo mintyse matydavau. Bet tas jos grožis nebetraukė manęs. Jis mane vei- kė tiesiog atstumiamai.

Ir kaip aš dėkojavu visiems dievams, kuriuos žmonės tikėjo, tiki ir tikės, kai, palikęs žmoną dvare, išvykau į did- miestį. — — —

Tik tada vėl pajutau gyvenimą, tik tada vėl pasinėriau džiaugsmuos!

Kai vėl sugrįžau į dvarą, buvau tvir- tai pasiryžęs... Išrauti tikėjimą iš Eleonoros širdies? Ne, tokia mintis visiškai nebuvo gimusi mano galvoj, nors mano elgesys gal tą ir rodė. Aš tik norėjau žmoną išvežti iš dvaro ir miesto tvaikė bei — tebūnie tai ir taip — nuodėmių chaoso nugręžti jos sielą nuo Dievo, kaip ir manoji buvo nuo Jo nusigręžus. Ji turi pradėti neapkęsti Viešpaties ir kartu parpuolus (nes jos nupuolimo ir tik nupuolimo aš tetroš- kau) ilgėtis Jo, kaip aš vis dar Jo ilgė- jaus: kad mes abu, jau paklydusios ave- lės paniekintume žemę ir ilgėtumės kaž- ko aukštesnio, ilgėtumės Dievo, Jo ieš- kotumėm, kad jį atrastumėm ir prisiek- tumėm. Nes tik p r i s i k ė l ė s Dievas užvaldė pasaulį, nes tik prisikėlęs žmo- gus yra laimingas...

Bet kai sužinojau, kad mano nebu-

vimo metu dvaran dažnai ateidavo tū- las vienuolis, aš įsiutau. Man net atrodė, kad turiu vos tik įžengusį vienuolį (tą vakarą jis turėjo atsilankyti) tuoj pat nužudyti. Nes aš per daug gerai žinojau, ko jie, tie "paklydusių avelių ganyto- jai", ieško jaunų poniūčių namuose.

Betgi, kai vakare pamačiau, kad apsilankęs vienuolis buvo senas, mano pyktis šiek tiek aprimo, nes jo veidas buvo ramus, o akys tiesios.

Bet jie visi kalti. Visi apgaudinėjo žmones ir ardė šeimų laimę. Jie juk ir patys sako:

— Aš atėjau sukelti sūnaus prieš tėvą, dukters prieš motiną.

Itūžimas manė vėl užvaldė. Bet dvaro menėje neturėjau drąsos išlieti pyktį (gal Eleonoros artumas mane varžė?), ir todėl mes išėjome į lauką.

Oras buvo persisunkęs drėgnu vė- ju ir iš tolo matėsi besisartinanti audra. Aš nepakenčiau rudens ir iš viso to šlapio vėjo, ir tai mane tik dar labiau pykino. Tada man dingtelėjo mintis — ar ne ge- riausia bus su seniu pasisėkėti bokš- te. Audra kybojo jau čia pat ir galvoti nebebuvo laiko.

Vos tik mes atsidūrėm bokšto vi- duje, aš tuojau puolau senį:

— Tu turi grąžinti mano žmoną gyvenimui. Supranti, tu turi jai pasa-

kyti, kad visa tai, ką jūs skelbiate, yra melas.

Paskutinieji žodžiai išsprūdo, tarsi, prieš mano norą. Nes taip pasakyti aš tikrai nenorėjau. Ir vis dėlto aš jaučiau, kad k i t a i p pasakyti negalėjau.

— Sūnau, tavo širdyje vėlnias.

— Vėlnias?! — Negalėjau susilai- kyti nenusijuokęs. Tas mano juokas tu- rėjo būti bausis, nes vienuolis baimin- gai krūptelėjo ir kelis kartus persižėg- nojo.

Man buvo pikta, nes aiškiai jaučiau, kad vienuolis be kalbų atmes mano pra- šymą. Tai supratau iš jo akių. Jos buvo pilnos pasigailėjimo man. Tiesiog net paniekos. Ir tai mane labiausiai siuti- no. Netverdamas pykčiu, nudangščiau kambario angas, ir vėją su lietus įsi- veržė vidun. Aš stovėjau prie lango vė- jo taršomais plaukais, o lietus taškė man į veidą. Bet ramiau nebuvo. Tada priėjau prie vienuolio ir veik iš visų jė- gų sušukau, nes lauke kas akimirka žai- bavo ir griaudė, ir vien dėl vėjo kauki- mo nebuvo galima susikalbėti:

— Tiems, kurie pažino gyvenimo paslaptį, nepasakok apie vėlnius. Ne jums juos apkaustyti prietarių panciais, ne jums, kurių tėvai tūkstančių visokių dievų bijojo ir kurių ainiai prieš nau- jus dievus iš baimės lankstysis, nes tie,

kurie nugalėjo amžinojo gyvenimo troš- kimą, netiki nei į dievus, nei į vėlnius! Jie nenudija savo troškimo amžinai gyventi nemirtingumo nuodais, nes ir kiekvienas g y v u l y s skerdžiamas bliuana. Bet jūs tik ž m o n ė s n e m i r t i n g u m ą dovanojate...

— Sūnau, tu niekad negalvojai apie mirtį.

Prakeikimas! Širdies gilumoj aiš- kiai jaučiau, senis buvo teisus. Ir kaip jis paniekinamai šypsojosi! Tai dar la- biau mane siutino.

— Jei tu neprižadėsi atkalbėti ma- no žmoną nuo prietarų — mirsi!

Sugriebiau senį už krūtinės. Bet jis visiškai neišsigando. Anaiptol. Jis nie- kad neatrodė toks savim pasitikįs ir toks kupinas paniekos man, kaip tą aki- mirka.

— Teatleidžia tau Dievas už tavo mintis...

Ne, aš dar nebuvau toks sentimenta- lus, kad mane būtų galima sugrau- dinti žodžiais. Taip, tai buvo jų tak- tika. Šimtmečiais išbandyta.

— Mirsi!

— Dieve, atleisk jam, nes jis neži- no, ką daro...

O, mano akyse herojaus jis neva- dins! Režiau kelis kartus seniui į veidą.

Nebe karališkos karūnos Lietuvai reikia!

Dirvos redaktoriaus kalba Rugsėjo 8 d. paminėjime pereitą sekmadienį, Kultūros Fondo susirinkime.

Penki šimtai dvidešimtis žiemų ir vasarų prabėgo nuo anų laikų, kada Lietuva buvo nepasiekianti aukščiausios galybės ir garbės viršūnės, ir kada, jos tik smulkmenose galutinai nepasiekusi, pradėjo pamažu slinkti žemyn.

Šiandien Lietuva yra nuslinkusi, gali sakyti, į patį nelaimių bedugnę. Jeigu per tuos penkis šimtus metų nebūtų buvę jokio pakilimo, tai šiandien gal jau ir vilties nebūtų, bet jos tik smulkmenose galutinai nepasiekusi, pradėjo pamažu slinkti žemyn.

Bet koks didelis yra skirtumas tarp tų siekimų, kurie tiek daug Lietuvai reikė anais laikais, ir tarp tų, kuriais dabar gyvename! Anuo metu Lietuva buvo pasiekusi didžiulės valstybinės galybės. Ji buvo didžioji Europos valstybė. Pas jos valdovą rikiuosi Europos karaliai ir net pats imperatorius pasitarti Rytų Europos reikalais. Lietuvai stigo tik vieno dalyko — karališkos karūnos, kuri jai, tokiai svarbiai ir galingai, neabejotinai tiko ir visų, išskyrus lenkus, buvo be svyravimo pripažinta.

Karališkos karūnos... To aukščiausio anų laikų valstybinio suverenumo simbolio. O tauta? Pati lietuvių tauta, ne kaip valstybė, bet kaip tauta — ar tais laikais buvo lygiai taip pat iškilusi?

Taip ir ne. Taip, nes žemos kultūros tauta nebūtų galėjusi sukurti didios valstybės, nebūtų galėjusi mažiau ar daugiau, bent savo viršūnėse, susilyginti savo civilizaciją su kitų kraštų viršūnėmis. O juk ir kituose kraštuose ar nebuvo panašiai? Ar paprasto vakarų Europos ūkininko — baudžiauninko kultūrinis lygis buvo žymiai aukštesnis už lietuvių žemdirbio? Ar jis imantriau gyveno už lietuvių? Tur būt, daugeliu atvejų — ne, tur būt, buvo beveik tas pats...

Tiesa, mes apie tai ne kažin ką ir nežinome, nes tada viešojo gyvenimo sluoksniuose mažai kas apie tai ir tekabėjo...

Bet ir ne. Nes Vakarų Europai, kuri anuo metu buvo ir visos Vakarų pasaulis, jau ir tada turėjo pagarsėjusių kultūrinių verčių, jau ir tada turėjo žymių dailininkų, poetų, kurių dvasinė kūryba kėlė bent aukštesniųjų sluoksnių dvasinį gyvenimą, apie kuriuos buvo kalbama, kurie jau ir už savo namų sienkščio reprezentavo ne tik save, bet ir savo tautas.

Lietuva to tada dar neturėjo. Jos kultūriniai lobiai, jos kultūriniai sugebėjimai tebeglūdėjo platesniųjų tautos sluoksnių gelmėse ir nebuvo dar išjęs pasirodyti į platesnį pasaulį. Tad ir apie Lietuvą platesnis pasaulis tada žinojo, kaip apie galingą valstybę, bet mažą ką žinojo apie Lietuvą, kaip apie lietuvių tautos apgyventą kraštą, mažą ką nežinojo, kas ir kokie yra tie lietuviai, kuo jie pasižymi...

Mes didžiujamės anų laikų Lietuvos valstybine galybe, didžiujamės, kad jai ir karališkos vardą pripažino. Tai kas — sakome — kad ten įvyko kokia intriga? Ir karališkoji karūna buvo paslėpta. Vistiek Vytautas buvo tikras Lietuvos karalius!

Bet... Karališkoji karūna neatėjo, karalius mirė ir... Kitos tautos, ir nebuvo tos kamos galingos, kaip Lietuva, ilgai pradėjo garsėti. Kuo? Didžiais talentais, menininkais, mokslininkais, išradimais. O apie lietuvių garsą pasaulyje nutilo, kaip tik Lietuvos valstybė sunyko.

Kai mes ėmėme pasakoti pasauliui apie tai, kokie mes buvome dideli, kiti abejingai to klausėsi.

Ach šitaip, buvute... Tai yra, jūs protėviai buvo... Gerai gerai...

Ir tiek... Nuo tų laikų, kada Lietuva buvo galinga, visa žmonija jau pasikeitė keliolika kartų. Ir buvusi galybė šiandien jau mažai kam tedaro įspūdžio...

Bet kai mes pradėjome atkainėti savo senovės kultūrinius turitus, kas mes pradėjome parodyti kitiems — tada daugelio dėmesys atgijo, tada jau pradėjo jį mus sužiuoti, tada pradėjo tikėti, kad lietuvių tauta yra ir ji kai ko verta!

Gal ne mes ir ne mūsų protėviai kalti, kad taip vėlai tą pr-

dėjome daryti. Jei toji Lietuvos valstybinė galybė nebūtų sumukusi, mūsų tauta gal jau prieš penkis šimtus metų būtų pradėjusi kelti aikštėn savo kultūrinius lobius ir naujus kurti. O jei tai būtų buvę pradėta dar anksčiau, tai gal ir išprūsusių valstybės tvarkytojų Lietuva būtų turėjusi daugiau, negu, pavyzdžiui, kada lenkai turėjo, gal būtų mokėję vikriau prieiti, kur reikia, gal būtų gudriau mokėję nugalėti Lietuvos galybę pražūčiusias intrigas... Gal...

Bet jau ne gal, o visai tikrai žinome, kad tik kultūrinio lygmens pakilimo dėka mūsų tauta atgijo. Ir žinome, kaip sunku buvo beprisikelti kaip tik dėl to, kad tų kultūrinių gėrybių mes permažai turėjome tokių, kurios buvo paruoštos parodyti pasauliui.

Ach, kad mes jau bent pereitame šimtmečiu būtume turėję ką nors panašų, kaip Ispenas, Griegas, Van Goghas, kurie taip plačiai išgarsino už mus ne didesnes galybes. Kiek kartų būtų mums buvę lengviau kalbėti su pasaulio galingaisiais apie mūsų teises ir laisvę, apie mūsų teises vėl turėti savo valstybę! Deja, mes tegalėjome pasirodyti tik anoniminių kūrėjų išreiktais mūsų tautos dvasiniais sugebėjimais. Ir jie buvo mūsų išsigelbėjimas, jie buvo tas šiaudas, už kurio griebėsi skęstanti tauta. Tvirtas šiaudas, nes gelbėjo!

Šiandien minėdami tuos laikus, kada Vytautas siekė Lietuvai karališkos karūnos, turime penkių šimtų metų pamoką, ir iš jos turime pasidaryti išvadą. Nebe karališkos karūnos šiandien mums reikia. Mums reikia lietuvių tautai kultūrinės karūnos. Jos nereikia prašyti iš imperatorių, jos nereikia gauti per svetimus kraštus, kur ją kas nors gali pavogti, — mes ją turime patys nusikalti, ir kalti ją turime visur, kur tik mūsų yra.

Anais laikais Lietuvai karališka karūna buvo simbolis, buvo tam tikrų tarptautinių teisių ženklas. Aišku, tai nebuvo viskas. Ne nuo vienos karališkos karūnos priklausė Lietuvos galybė ir ateitis.

Šiais laikais kultūrinė karūna irgi nebūtų viskas, bet ji vis-

vien reikšia daug daugiau, negu reikštų karališkoji. Bet ir nu-kalti šitą karūną yra sunkiau. Nenukals jos vienas kas, nei keli. Tik visi, kaip skruzdės, su-nešdami į kultūrinių vertybių liejyklas — kas savo sugebėjimą, kas savo triušą, kas savo uždirbtą pinigą — galime ją su-kurti. Galvokime ne tik apie tos karūnos išpuošimą mūsų tauti-nės kūrybos rubiniais ir deiman-tais, galvokime ir apie aukšą bei asomą, iš kurio visa karūna daroma, galvokime net ir apie paprasčiausią siūlę, be kurio, tur būt, karūnų irgi nepadar...

Gražiausieji papuošalai išsi-skirs iš mūsų vieno ar kito pri-gimtų gabumų, bet tenebūnie tai paskirų brangakmenių sau-jelės — padarykime visą karūną, kad būtų kur tuos brangakme-nius išdėstyti. O tai reiskia, ne-paniekinkim mažesniųjų užsi-mojimų, svajodami vien apie aukščiausias tobulybės.

Šis mūsų susirinkimas, į kurį suėjome paminėti to, kas anais laikais buvo ir kas dar turėjo vykti, bet neįvyko, tegul nelieka tik formalumu. Tarkime sau: "Ką Lietuvos priešais skliudę prieš penkių šimtų metų, mes padarysim dabar, ir padarysim taip, ko joks priešas negalėtų įkasti!"

Padarysime tai, žinoma, ne mes vieni, kurie čia susirinkome. To negali padaryti nė joks kuni-gaiškis, nė joki jo pasiuntiniai, išsiųsti pas imperatorius, popie-žių ar prezidentus. Tą gali pa-daryti tik visa tauta, veikioji kovojanti tauta.

Argi neįsivaizduojame, kad šiomis dienomis, prisimenant tą Lie-tuvos šventę, kurią minime, vi-suose pasaulio kampuose lietu-čiai panašiai mastytų: ir šiame žemyne ir kituose, o ypač pačioj tėvynėje, nors ir slapčiai, bet už tat ypatingai karštai pergyven-tų tą troškimą, kad Lietuva būtų vainikuota ne tik kančinės, bet ir garbės, visuotinio pripažini-mo vainiku.

Su visame pasaulyje išsiblaš-kiusiais, o ypač su tėvynėje pa-silikusiais tautiečiais tinka šiandien nors mintimi susijungti ir gliaul susikaupus, lyg tartum jie čia į mūsų tarpą būtų atėję, tarti jiems:

"Žeme gimtoji, ir broliai, ku-rie joje kenčiat ir kovojat! At-

PERMAINOS

Nuo šio numerio Dirvos straip-snių išdėstymas bus kiek kitoks, negu buvo. Pradžioje daugeliui jis gal atrodys neįprastas, todėl kai kam gal net nepatogus...

Ypač Clevelando skaitytojai gal bus nustebinti, kai aštunta-jame puslapyje atras ne Cleve-lando žinias, o visai ką kita. Bet reikia sutikti su tuo faktu, kad kitur skaitytojų yra išsimėči-ųjų keturis ar penkis kart dau-giau negu Clevelande, todėl ne visai teisinga palaikyti išpu-dį, lyg Dirva būtų tik vietinis Cle-velando laikraštis. Dėl to į viršu-tinius puslapius ateina visiems bendra medžiaga, o Clevelando žinios įkeliamos į vidų, kur jos bus kaimynystėje su kitų vietų Amerikos lietuvių žiniomis. Nei Clevelandas, nei kiti dėl to nebus nuskrustausti ir vietos iš visur ateinančioms žinioms nebus gailima-si — tik prašom ir pačius skaitytojus, ypač visuomenės veik-les, patalkininkauti bendram rei-kalui, tai yra, laiku atsiųsti tin-kamų spausdinti žinių.

Žinias reikia siųsti taip, kad jos būtų gautos pirmadienį, ar-ba, jei neligos, tai bent antradienį. Trečiądienį gautas tik labai svarbias žinias galime įdėti dar-tą pačią savaitę, kadangi trečia-dienį apie 6:00 val. p. p. Dirva turi būti jau atiduota į paštą.

leiskite mums, kad kartais taip godžiai kimbame į laisvą gyve-nimą, kurį likimas mums sveti-mam krašte laikinai padovanojo. Atleiskite mums, kad kasdieny-bės verpetuose mes kartais atro-dom, lyg būtumėm emę jus net ir pamiršti. Tikėkit, — tai ta-riam, kaip tartumėm veidas į veidą prieš jus atsistoję, kaip tartum pajutę jus žvilgsnį įsmi-n-gant ne tik į akis, bet pačion mūsų širdies gilumom — tikėkit tikrai — daug kart per dienas ir naktis mes persmėgiame mintys dėl jūsų likimo, dėl jūsų bei mū-rių visų ateities. Ir tikėkit — mums ta kasdienybė, kurion at-bloktų tik turime suktis, tikrai dar ne viskas gyvenime mūsų. Dar iš nieko gi kito, kaip iš jos, tik iš tos kasdienybės mes galim ar vis gauti kokį paveiksluką pa-įsunkinti pastangas, sudėti au-sikabinti, ar, pavyzdžiui, specia-lų kalendorių — knygelę, kurią ir Taus, mūsų tauta, mūs moti-das, dvasios galybės davėja. Ti-kėkite, broliai, tėvynėj, pasauly visam — ne vien tik tai sau mes gyvenant užsimojom. Mes duosim pajusti mūs ranką didžiojo grandinėj visos mūs tautos, ar-ba — tegul būna mums gėda-per amžius."

Vienas doleris daugiau!

Pranešimas esamiems ir būsimiems

Dirvos skaitytojams

Ilgai laukę ir ilgai apie tai galvoję, pagaliau nutarėme, kad bus pamatuota, teisinga ir būti-nai reikalinga pakelti Dirvos prenumeratos kainą iš trijų do-lerių per metus — į keturis. Atskiri numeriai iš 6 centų į 8 centus.

Mes tikimės, kad niekas ne-bus tuo labai nustebintas, ka-dangi paskutiniu laiku visos kai-nos lekia aukštyn. Daugelis Ame-rikos didžiųjų laikraščių, ku-riems prenumerata nėra pagrin-dinis pajamų šaltinis, jau pernai vienas po kito žymiai pakėlė prenumeratos ir paskirų nume-rių kainas. Pavyzdžiui, New York Times savo metinę prenu-meratą pakėlė iš 12 į 21 dolerį.

Mes keičiame kainą ne tik dėl bendro pabrangimo, bet ir norė-dami pagerinti Dirvos turinį.

Laikraščio turinio, gal kai kam atrodys, pinigais juk neužpildy-si... Bet klysta, kas taip mano. Turiniui gerinti reikia įdėti dau-giau darbo, o tam reikia nors kiek daugiau... rankų ir galvų. O kad to daugiau būtų, tam rei-kia nors šiek tiek daugiau ir pinigų.

Mes neprižadame, kad nuo pirmos dienos po šio paskelbimo Dirvos turinys bus 25% geres-nis. Tokio dalyko iš viso negali-ma nuošimčiai apskaičiuoti. Bet mes tikime, kad, praėjus kuriam laikui, patys, gerbiamieji, įsi-tinsite, jog iš Dirvos turite vis bent kiek daugiau ir daugiau pa-sitenkinimo ir kad iš per metus už tai buvo verta pridėti.

Per eilę metų Dirva davė skaitytojams priedą — sieninį ka-lendorių, kurį pageidaujantiems išsiųsdavo už persiuntimo išlai-das. Mes aiškinamės, ar šiais metais palikti irgi tokį patį prie-dą, ar duoti kitokį. Gal tie ka-lendoriai skaitytojams jau kar-bais nusibodo? Mums būtų įdomu iš skaitytojų išgirsti pageidavi-mą, kas jiems būtų geriau — kokią kalendorių prieš Kalėdas iš-leisti ir visiems skaitytojams išsiųsinti? Ten būtų 1951 metų kalendorius su švenčių nurody-mais, vardais, užrašams vieta ir dar kelios dešimtys puslapių vi-gorių pasiskaitymų. Prašom iki spalio mėnesio pradžios savo pa-gaidavimus pranešti, nes tada

reiks jau galutinai nutarti, kokį priedą duosime metiniams pre-numeratoriams.

Kurie jau užsimokėjote — nesirūpinkite!

Šis Dirvos kainos pakėlimas galioja nuo šių metų spalio mėn 1 dienos. Tik atskirų numerių kaina jau bus 8 centai nuo šio numerio. Visi, kurie užsimokėjo ar atnaujino prenumeratą toli-mesniai laikui, šio pakeitimo dar nepajus.

Kas jau yra užsimokėjęs, to apmokėtos prenumeratos laikas nebus sutrumpintas. Pavyzdžiui, turime eilę prenumeratorių, ku-rių prenumerata jau užmokėta net iki 1952 metų vidurio ar pabaigos, o vienas yra apsimokė-jęs net iki 1954 metų galo! Jų visų prenumerata ir dabar nepa-sibaigs anksčiau. Naują kainą jiems reiks mokėti tik tada, kai ateis laikas prenumeratą atnau-jinti. Tiems, kurių atnaujinimo laikas ateina dar šitą mėnesį, jie gali atnaujinti irgi dar vi-siems metams sena kaina. Tik jeigu jie pavėluos ir mokės jau spalio mėn. 1 dieną ar vėliau, tai bus taikoma nauja kaina.

Prašom atminti, kad Dirvai už-sisakyti nereikia laukti nei mė-nių nei mėnesio galo: ją galima užsisakyti kiekvieną metų. Nuo tos savaitės, kada užsisakoma, to prenumeratoriaus ir metai prasideda. Taip pat nereikia skaičiuoti, kiek čia bus iki metų galo ar iki vidurio. Kiek kas už-simoka, tiek laiko ir gauna, pra-debant nuo tos savaitės, nuo ku-rios užsisako.

Taiigi:

už \$4.00	gauna 52 nr.
už \$3.00	" 39 nr.
už \$2.00	" 26 nr.
už \$1.00	" 13 nr.

Žinoma, pageidaujama, kas gali, užsisakyti iš karto visiems metams, nes mokant po 1 dolerį kas 13 savaičių susidaro tik lai-ko gaisinimas ir administracijai ir skaitytojui. Bet, jei kam sun-ku iš karto visus 4 dolerius mo-kėti, prašom nesivaržyti ir mo-kėti dalimis.

Tikimės, kad tas vienas dole-ris per metus nesudarys Gerb. Skaitytojų piniginėse labai jum-tamos spragos, o laikraščiai tai sudarys tvirtesnį pamatą.

DIRVA

Bet jis liko ramus. Tik jo akys spindėjo dar didesne panieka.

— Dieve, atleisk jam, nes...

Aš sugriebiau vienuolį už pečių (prieš mane jis buvo tarsi vaikas) ir išsviedžiau pro langą žemyn.

Tik kai krintančio vienuolio klyk-mas, nustelbęs viesulą ir perkūniją, atsimušė į mano ausis, aš tarsi atsikvo-šėjau ir supratau, kas atsitiko. Galbūt k laikus senio riksmas, ar mano kruvi-nos rankos (greičiausiai jį mušdamas buvau sukrūvinęs) supurtė mane ir aš, nežinodamas ką daras, nubėgau laiptais žemyn.

Laikė žaibai draskė nakties skarą į skiauteles, o lietus taip smarkiai lijo, kad aš, ne keleto žingsnių nenuėjęs, buvau visiškai šlapias. Visą laiką lai-kiausi prisišliejęs prie bokšto, nes bi-jojau, kad tas uraganiškas vėjas manęs neapverstų.

Kitoje bokšto pusėje, kur už kelių tiktai pėdų prasidėjo liūnas, žaibams nušviečiant tamsą, pastebėjau kažką kyšančią iš liūno. Tai ir buvo ligi krūti-nės į liūną įsmigęs vienuolis. Jo veidas buvo kruvinas, bet dar gyvas: lūpos ne-žymiai virpėjo, o rankos tvirtai suspau-dusios laikė kryžių.

— Būsi išgelbėtas, — sušukau, stengdamasis perrėkti vėjo kauki-

mą, — tik prižadėk atkalbėti mano žmo-ną nuo prietarų!

Senio lūpos dar aiškiau sujudėjo, ir aš prisilenkiau arčiau.

— Viešpatie, atleisk jam, nes...

Ligi pat rankenos suvariau kardą vienuoliui į krūtinę, ir jo galva nudribo ant pečių.

Mano veidą taškė lietus ir vandens čiurkšlės šliaužiojo ledinėmis rankomis po mano įkaitusi kūną, bet aš stovėjau ir žiūrėjau į kaskart vis gliaul grims-tantį lavoną. Pagaliau tik vienos ran-kos tesimatė. Gyslotos, senos, kryžių laikančios rankos. Jos virpėjo, kaip gy-vos. Net plieninis Kristus raitėsi, tar-si gyvas, ant kryžiaus, lyg norėdamas atsipalaidoti nuo jo. — — —

Kaip sugrįžau namo, vėliau nie-kaip negalėjau prisiminti. Aš tik pasiju-tau esąs savo dvaro rūmų prieangyje. Vienplaukis ir purvinas. Net kardą bu-vau kaž kur pametęs.

Tada netekau sąmonės. Bent taip viską aiškinsiu, atsibudęs lovoj, kurion neatsiminiau, kada buvau atsigulęs. Bu-vo naktis. Vėjuota ir lietinga. Bet tai buvo trečioji (kaip vėliau sužinojau) naktis po to įvykio bokšte.

Kambaryje degė vienai vienintelė žvakė, ir jos šviesoje tuoj pastebėjau

žmoną ir (o, prakeikimas!) vienuolį. Jis buvo taip panašus į nužudytąjį, kad aš iš baimės klyktelėjau ir vėl netekau są-monės. Bet tik trumpam laikui. Greit ir vėl atsipeikėjau.

Žinia, tai būta kito vienuolio, bet tokio pat žilo ir seno. Dabar jis tik vie-nas bebuvo kambaryje ir sėdėjo ant mano lovos krašto. Jo akys buvo at-kreiptos į mane. Tai buvo tas pats žvilgsnis, kaip ir ano nužudytojo vi-nuolio — pilnas paniekinančios užuo-jautos. Jo bekrasčios lūpos vos matomai virpėjo ir aš supratau, kad jis mel-džiasi.

Kai jis pastebėjo mane atgavus są-monę, paėmė mane už rankos, o kita ranka prinešė man didžiulį kryžių, ant kurio plieninis, kaip kirminas besiran-gęs Kristus gelsvoje žvakių šviesoje buvo gąsdinąs ir šlykštus. Senio ranka buvo šalta ir sausa, ir aš pasibiaurėda-mas ištraukiau savo ranką iš jos.

— Sūnau, gal Dievas tau paskuti-niasias valandas skyrė..

Toliau aš nebeleidau jam kalbėti. Stūmiau šalin jo ištįstą su kryžiumi ranką ir iššokau iš lovos. Visas drebė-jau ir jaučiau, kokios šaltos buvo grin-dys po mano basomis kojomis. Ir jos tarsi lingavo. Kažkaip instinktyviai aš

atsirėmiau į lovos galą. Tada aš vėl su-kaupiau visas jėgas, čiupau vienuolį už pečių ir išmečiau jį pro duris.

(Bus daugiau)

MARGUMYNAI

— Žinai, mano sūnui dar tik aštuo-neri metai, bet galva, kad matytum, — Ach, nesirūpink! Kai paaugs, tai tas praeis.

— Tas praeis.

Ketverių metų vaikas namie su senele. Senelė sako:

— Tu, vaikeli, pabūk čia kambary, man reikia eiti virtuvėn, pietų virti.

— Močiut, aš nenoriu, aš bijau čia vienas likti...

— Vaikeli, na ko gi tau čia dabar bijoti! Juk mielasai Dievulis čia bus su tavim.

Pasilieka. Po kelių minučių pro at-viras duris iš kambario pasigirsta bal-sas:

Močiute, mums čia su mįeluoju Dievuliui taaaip nuobodu!...

Ponia skundžiasi tarnaitėi:

— Pamanyk, šiandien ir vėl nega-liu niekur išeiti — vėl galvą skauda.

Tarnaitė su užuojauta:

— Ach, ponai, tikra nelaimė tokia kvailą galvą turėti: skauda ir skauda!

Gydytojas:

— Ar priėmėi tą dėžutę piliulių, kurią aną kartą užrašiau?

— Priėmiau, pons daktare, priė-mia, kaip gi nepriimsi. Tik man regis, kad ta dėžutė buvo per kietai uždaryta ir pati per stipri — aš vis dar nieko neįėjau, vaistai iš jos, tur būt, dar neišėjo...

Jauna žmona skundžiasi vyrui:

— Pasirodo, neveltui žmonės apie Garbuką yra blogos nuomonės ir sako, kad jis esąs klastingas, žmonėms tik blogo linki.

— Nelabai jis ir man patinka...

— Pamanyk tik tai: juk, pasirodo, kad jis ir mus stengėsi visokiais būdais išskirti, kai dar buvom tik susižadėję!

— Šitaip? Tai, pasirodo, kad vy-rukas ne toks jau blogas, kaip aš ma-niau!

Virėja kalbasi su kambarine:

— Ponia, regis greit išvažiuos.

— Iš kur žinai?

— Ponas šiandien labai linksmas.

LIETUVIŲ ARCHYVAS

Lietuvos Istorijos Metraštinis

BOLŠEVIZMO, NACIONALSOCIALIZMO, TREMTIES METAI

Redaguoja: Jonas LEONAS

10)

KAIP LIETUVOJ BUVO KURIAMA ČEKA

Augustas Gailius

buv. Lietuvos kriminalinės policijos valdininkas

Kaip išaugo čeka Lietuvoje.

Kukliai įrengtame nepriklausomos Lietuvos Valstybės Saugumo Departamento direktoriaus kabinete po 1940 m. birželio 15 dienos atsiedo Antanas Sniečkus. Kai pirmą kartą, jo pakviesti, į kabinetą susirinko keli dar pasilikę senosios valstybės saugumo policijos ir kriminalinės policijos skyrių viršininkai, prieš save jie išvydo pliką kirptą grubaus veido žmogystą. Už direktoriaus stalo jis sėdėjo atsiraitojęs kruvinai raudonų marškinų rankoves, o suglamžyto švarko atlape buvo įsegti penki kampė žvaigždė. Stambi, kiek pakumpusi nosis linko prie storių negrįščių lūpų. Susirinkusieji susidūrė su piktom akim, kurios besiskverbdomos pro suveltus antakius, atrodė linkusios sukelti perkūnijas.

Kai kurie iš atvykusiųjų jį pažino, nes tai buvo žmogus, kurį saugumo policija ne kartą buvo atidavusi teismui bausti už slapta komunistinę veiklą Lietuvoje. Ir dėl to buvo nepaprastai keista, kad tas žmogus, kuris dar tik prieš porą dienų buvo kalėjimo vienutėje, dabar sėdi direktoriaus kabinete ir imasi vadovauti kaip tik tai įstaigai, kuri naikino Lietuvoje platinamas komunizmo bacilas.

Kurį laiką visi tylėjo. Prieš atvykusius buvo naujas direktorius, o už jo neįprastai plika siena. Ten senesni kabojo meniška Vytis o žemiau schema, rodanti nelegalios komunistų partijos kuopelių dislokaciją Lietuvoje. Abu šie paveikslai iš kabineto buvo pirmiausia ir pašalinti.

— Draugai, — pirmą kartą Valstybės Saugumo Departamento direktoriaus kabinete suskambėjo šis žodis, — padėties pasikeitimas jums visiems yra aiškus. Ir tas pasikeitimas jūsų nenustebino. Dar daugiau! Jūs jos nesibaidote, nes tie, kurie jautėsi esą kalti, jau pasiskubino pabėgti. Jūs pasilikote ir jūs gyvensite. Jūs dirbsite darbo laudies gerovei ir ta laudis, aš užtikrinu, jūs nenusikrasis. Su draugu Vitulskiu (tuo laiku jis pavadavo kriminalinės policijos viršininką Petrą Pamataitį, kuriam į tarnybą taip ir neteko grįžti) aš jau esu prieš tai kalbėjęs ir dabar vėl pakartojau, kad ne prieš vieną senosios kriminalinės policijos tarnautoją nebus pavartotos jokios represijos, jei jis nenusišalto komunizmui. Taip pat bus rūpestingai iširta palikusį Valstybės Saugumo Policijos tarnautojų veikla. Ir jei pasirodys, kad jie patys asmeniškai nepersekiojo komunistų, jiems bus leista laisvai pasirinkti kitas tarnybas, bet tik po to, kai aš rasiu reikalingu juos iš dabartinių pareigų atleisti. Visi tie tarnautojai, kurie šiuo momentu yra tarnyboje, privalo stropiai pildyti savo pareigas ir laukti mano asmeninių parėdymų, kuriuos aš perduosiu per savo artimiausią padėjėją — Valstybės Saugumo Policijos viršininką draugą Zdanavičių. O kiekvieną pasitraukimą iš pareigų laikysiu tėvynės išdavimu ir jį tai atitinkamai reaguosiu. Jei iš mūsų rankų paspruks patys tarnautojai, tai pasilikę jų šeimos...

Sniečkus vėl permetė susirinkusius piktu žvilgsniu.

— Aš pats, — pareiškė jis toliau, — atvykau čia, prieš tai pasitaręs su draugu Pozdniakovu. Reikės iš nieko suorganizuoti tokią instituciją, kokia Sovietų Sąjungoje žinoma Čekos vardu. Darbo bus daug. Visiems likusiems tarnautojams yra geriausia proga savo ligšiolinius patyrimus panaudoti naujam kuriamajam darbiui ir tuo būdu akivaizdžiai įrodyti savo atsida- vimą liaudžiai. To bus griežtai reikalaujama. Turiu pastebėti, kad kriminalinė policija mano žinioje veiks tik trumpą laiką, o vėliau ji bus išskirta į savarankišką vienetą.

Iš šios kalbos visi suprato, kad Sniečkus niekuo nepasitiki ir kad jo kalba yra kupina melo. Niekas nesitikėjo, kad jis su- tiks dirbti su tais žmonėmis, kurie kelis kartus sutrukdė jo slapta komunistinę veiklą ir jį patį laikė kalėjime. O Antanas Sniečkus valstybės saugumo organams buvo žinomas nuo 1921 metų. Tada jis, teturėdamas 18 metų, buvo priverstas apleisti savo tėviškę — Būbelių kaimą, šakių v. — ir bėgti į Sovietų Ru- siją. Šešerius metus Maskva jį maitino ir atitinkamai "švietė". Jis turėjo lankyti įvairius institutus, kuriuose rengiami specialūs kvalifikuoti agentai užsieniui. Per tą laiką jis virto patentuotu padugnų organizatoriumi ir dėl to 1927 metais Maskva slapta permetė jį į Lietuvą komunistinės kuopelės organizuoti ir joms vadovauti. Iki 1930 metų jis veikė pagrindžioje, bet tada bai- gėsi jo slapto veiklos dienos: saugumo policija likvidavo jį ir jo štabą, o teismas pasmerkė jį kalėti sunkių darbų kalėjime 15 metų. Trejus metus atkalėjęs, jis antrą kartą iškeliavo į Mas- kovą, bet dabar jau kaip atlyginimas Sovietams už atgaunamus iš Sovietų Rusijos kunigus. Ten, Maskvoje, Sniečkus vėl trejus metus buvo papildomai "mokslinamas". Jis turėjo pagilinti ži- nias, dar labiau išsispalizuoti.

1936 metais Sniečkus nelegaliai buvo dar kartą grąžintas į Lietuvą toliau tęsti savo komunistinę veiklą. Ir šį kartą Sniečkui fatališkai pasisekė trejus metus išsisukti iš jį persekio- jancios valstybės saugumo policijos. Tačiau 1939 metais sau- gumo policija pagaliau sugavo šį Maskvai tiek daug kaštavusį komunistų organizatorių. Teismas vėl nubaudė jį kalėti sunkių darbų kalėjimu aštuonerius metus.

Dabar jau pati Maskva, jos raudonoji armija, atėjo iš- laisvinti Sniečkus ir jo draugų, kad jų pagalba galutinai su- naikintų visą lietuvių tautą.

Senieji valstybės saugumo policijos tarnautojai, kurie dar nebuvo išbėgioję, dabar, po naujojo direktoriaus kalbos, su- prato, kad jiems kitos išeities nėra. Todėl ir jie išnyko, kaip kamparas. Tik kriminalinės policijos tarnautojai, nuolatos vir-

šininkų perspėdinėjami, liko savo vietose. Dėl to jie ir pateko į pirmųjų Sniečkaus štabo narių žydų: Slavino, Krastino, Dem- bosio, Todeso, Finkelšteino, Komodaitės, Rozovskio ir kitų rankas. Prieš savo norą ir valią, pirmomis dienomis jie turėjo dalyvauti operacijose, kurias vykdė šis naujas žydiškasis štabas. Užtikri- nimai, kad kriminalinės policijos tarnautojai nebus naudojami saugumo policijos darbui, tuojuo buvo paneigti. Kriminalinės policijos tarnautojai kartu su naujais paskubomis sukomplekto- tais bolševikiniais saugumo policijos kadrų turė 1940 metų liepos mėn. iš 11 į 12 dienas naktį vykdyti pirmuosius suėmimus, atliktus pagal Zdanavičiaus parengtą ir Sniečkaus patvirtintą planą. Po to jiems buvo įsakyta užantspauduoti visų suimtų ir į užsienį pabėgusių asmenų butus, nedarant juose jokių kratų. Pasilikusios šeimos turėjo būti sugrūstos į pačius menkiausias kambarėlius, daugiausia į virtuves. Kiti kambariai buvo už- lakuoti.

Šis darbas galutinai prislėgė ir senusius kriminalinės poli- cijos tarnautojus. Vienas po kito jie pradėjo eiti savo buvusių bendradarbių — valstybės saugumo policijos tarnautojų pėdomis. Sniečkui pradėjus organizuoti pagrindines Lietuvos NKVD institucijas, Valstybės Saugumo Departamento rūmuose kas- dien ėmė rodytis vis daugiau ir daugiau žydų. Žydų ir rusų kalba pradėjo nustumti lietuvių kalbą. Tarp senųjų kriminalinės poli- cijos tarnautojų ir naujųjų "enkavedistų", kuriuos visi iš karto pradėjo vadinti čekistais, išaugo stora mūro siena ir jos nei vieni, nei kiti nebėdė pralaužti.

Pirmieji Lietuvos čekistai, sudaryti iš vietos žydų ir įvai- raus nusikalstamojo elemento, apie tikrą čekistinę veiklą dar ne- turėjo mažiausio supratimo. Jie tik mokėjo didžiulius čekisto vardu. Nežinint pirmųjų žiaurumų, kuriuose teko dalyvauti ir seniesiems kriminalinės policijos tarnautojams, dar vis vyravo įsitikinimas, kad čekistų veikla, gal tik žymiai žiauresnė, bus panaši į buvusios saugumo policijos veiklą. Dėl to buvo rimtai stebimasi faktų, kad vietoje išmokslintų ir specialiai parengtų tarnautojų dabar stoji tikri nemokšos, kuriems pasirašymas yra sunkesnis darbas už akmenų skaldymą. Tik vienas Sniečkus čekistiniam darbiui ir NKVD institucijų organizavimui, matyt, buvo puikiai Maskvoje parengtas. Jis iš karto, dar nespėjus pri- jungti Lietuvos prie SSSR, suorganizavo ne tik pagrindines, bet ir pagalbinės čekos, arba oficialios NKVD institucijas. Jo "nuopelnams" priklausė greitas ryšių kontrolės suorganizavimas (žiūr. Lietuvių Archyvo I t., 169 psl. ir IV t., 304 psl.), slapto NKVD filijų įsteigimas įstaigose ir įmonėse, geležinkelių ir van- dems kelių kontrolės suorganizavimas ir t. t. Tačiau paties svar- biausio dalyko, būtent, agentūrinio teroro jis nespėjo tinkamai išplėsti. Jo laikais prasidėjo tik pirmieji agentūrinio teroro žingsniai. Bet ir jis buvo įsitikinęs, kad agentai turi viską girdėti ir viską matyti. Kiek galėdamas, jis siuntė savo žmones į visas įstaigas ir įmones. Net kriminalinės policijos skyriai, kuriuose dirbo senieji tarnautojai, gavo tokius Sniečkaus šnipsus, kurie, nieko nenusimanydami kriminalinės policijos darbe, pavirto "la- borantais" nes privalėjo informuoti savo šefą apie tai, kaip laikosi ir ką kalba senieji "smetoniniai kriminalistai". Jis paliko senąjį abiejų policijų dvilypumą.

Tačiau visai kitaip į tą dvilypumą žiūrėjo pats Pozdniako- vas ir pirmieji iš Maskvos atvykę čekistai. Būdinga, kad per vi- šą laiką, kol dirbau kriminalinėje policijoje prieš bolševikų įsi- veržimą, SSSR pasiuntinys Lietuvai Pozdniakovas nebuvo paste- bėtas Valstybės Saugumo Departamento rūmuose. Tačiau, at- vykus Sniečkui, jis pasidarė nuolatinis svečias šio naujojo di- rektoriaus kabinete. Ten jis kartais išsėdėdavo po kelias va- landas, kažką ilgai aptardamas kartu su artimausiais Sniečkus bendradarbiais. O šie kartais ir išsiplepėdavo, kad Pozdniakovas esąs nepatenkintas, kam senieji smetoniniai kriminalistai mai- šosi tuose pačiuose rūmuose. Jis reikalavo galimai greičiau per- tvarkyti ir atitinkamai išvalyti kriminalinę policiją. Kadangi buvo aišku, jog Sniečkus tik vykdė Pozdniakovo reikalavimus, tai ne vienas senasis kriminalinės policijos tarnautojas nesiti- kėjo išliksias savo ligšiolinėje vietoje.

Sniečkus nebuvo savistovus nei viename žingsnyje. Pir- mas kelias dienas jo veiklą dirigavo pats Pozdniakovas, o paskui į jo kabinetą jis dar atvedė kažkokį ne vietinį, civilistiškai apsiren- gusį žydą ir pristatė jį Sniečkui. Kaip netrukus paaiškėjo, tai ir buvo garsusis čekistas Gladkovas, palikęs tokių liūdnu atmi- nimų lietuvių tautai.

Kaip Sniečkus tempė paskui save Kauno žydus, taip Glad- kovas, nors oficialiai dar jokio posto neužimdamas, tempė iš Maskvos kvalifikuotus čekistus. Šie jau iš karto pradėjo šaukti, kad toks policijų sujungimas esąs nenormalus, kad nei Čekos nei NKVD praktikoje tokių dalykų nebuvo ir nesą: kriminalinė policija turi būti išskirta. Juos ypač pykino faktas, kad senie- ji tarautojai, kurių tarpe gali būti daug liaudies priešų, net ne- padarius jokio generalinio valymo nuolatos maišosi tuose pa- čiuose rūmuose ir dėl to varžo čekistų veiklą bei "judesį laisvę" apie kurią tada dar niekas tikro supratimo neturėjo... Tai, girdi, nepakenčiama slaptaumo atžilgiu; jokių būdu nesą galima organi- zuoti agentūrinio tinklo. Buvo įrodinėjama, kad net ir tada, kai kriminalinės policijos tarnautojai būtų galima pilnai pasitiki- ti, jie vistiek nebūtų pagėdaujami tuose pačiuose rūmuose. Bet anais laikais, kol Lietuva dar nebuvo oficialiai prijungta prie SSSR ir kol iš Maskvos atvykusieji čekistai oficialiai jokių postų dar nebuvo užėmę, atvykusiųjų balsas nebuvo taip griežtai vykdomas.

Nelaukdamas oficialaus Lietuvos prijungimo, Gladkovas ir Pozdniakovas energingai gabenosi iš SSSR vis naujus ir naujus čekistų būrius. Jie buvo telkiami iš visų "toli pažengusių" so- cialistinių respublikų. Dėl to čekistų armija daugėjo ne dienomis, o valandomis.

Iki bolševikų invazijos visas valstybės saugumo departa- mento centras Kaune kartu su kriminaline policija ir adresu biuru užėmė tik dalį rūmų. Kitoje jų pačių rūmų dalyje tilpo Kauno apskrities valdyba, Kauno apskrities viršininko įstaiga ir judėjimo policija. Nepaprastai augant čekistų skaičiui, iš rūmų pirmiausiai ir buvo iškraustyti šios įstaigos. Tada jie kapitaliniu remontu buvo susikirstyti į dvi tarpusavyje nesusi- siekiančias dalis. Vienoje pasiliko naujieji čekistai, o kitoje bu- vo apgyvendinta senoji kriminalinė policija, nuolatos irgi papil- doma naujomis, jau bolševikiškai parinktomis, mažamokslų pa- jėgomis.

Po to, iki oficialaus Lietuvos prijungimo prie SSSR, jokių pasikeitimų nevyko. Sniečkus, Pozdniakovo ir Gladkovo nuro- domas, tuo laiku rinko naujus kadrus vis besiplečiantiems NKVD skyriams.

Viskas iš pagrindų pasikeitė Lietuvai oficialiai prijungus prie SSSR. Dar tą patį vakarą, kai SSSR Aukščiausioji Taryba

SLA PROBLEMOS

Ar tikrai Tėvynė apsunki na SLA lėšų fondą?

Visuose SLA vadovybės pra- etc." Šita apskrita suma yra pri- nešimuose buvo skundžiamasi, kad Tėvynė apsunkina Lėšų Fon- "iš akies". Bet tuo remiantis yra da. Puslapiuose 54 ir 98 pereitų skaičiuojama, kad Tėvynė per metų jos išlaidos yra minimos tuos metus yra "suvalgiusi" nei \$17,588.88. Išdo globėjai mini mažiau nei daugiau kaip \$6,765. mažesnes išlaidas — tik \$15,088. 76 (101 pusl. nurodyta per klai- 88. Tas \$2,500.00 skirtumas se- da 20 dolerių daugiau). kretoriaus Tėvynei yra pridėtas. Kaip tas nuostolis susidaro? už "nuomą, šviesą, apdraudą" Deja, apyskaita yra taip suda-

iškilmingai "priėmė" Lietuvą į Sovietų Sąjungą "pilnateisui na- riu", buvusiuose Valstybės Saugumo Departamento rūmuose iš karto atsirado daugybė uniformuotų įvairaus laipsnio čekistų, priešakyje su Gladkovu, užsivilkusiu valstybės saugumo majoro uniforma.

Uniformuotieji čekistai tarė savo žodį: jie suorganizavo vidaus reikalų liaudies komisariatą (VRLK/NKVD), susidedantį iš Valstybės Saugumo Valdybos ir Milicijos Valdybos; tai buvo padaryta dar prieš kitų komisariatų įsteigimą. Iš rūmų tuojau buvo išmesta kriminalinė policija. Atskiru skyrium ji dabar įėjo į naujai suorganizuotą Milicijos Valdybą, kuriai Maskva jau iš anksto buvo atsuntusi šefą — milicijos kapitoną Aldgolcą (žy- dą). Kriminalinis tos Valdybos skyrius taip pat gavo šefą — mi- licijos leitenantą rusą Guzejevą. Tai tipiškas čekistas, kuris ypač pasižymėjo masinio lietuvių trėmimo metu, kaip trėmimų štabo narys. NKVD vadovybė Maskvoje, įvertindama jo nuopel- nus lietuvių tremiant, Guzejevą paauskštino ir buvo, kaip jis pats gyrėsi, numaciusi paskirti Leningrado kriminalinės policijos viršininku.

Sniečkaus kabinete visame uniformos išdidume įsikūrė vėliau taip liūdnai pagarsėjęs čekistas — valstybės saugumo ma- joras Gladkovas. Valstybės Saugumo Departamento neliko. Ir tik dabar prasidėjo skubūs pasirėngimas vispusiškam čekistinio teroro įsystimui. Kiekvienoje apskrityje buvo suorganizuotas apskrities NKVD (NKGB) skyrius. Čekistai nesulaikantys pra- dėjo skverbtis į visus kampus, užgrobtį visas gyvenimo sritis. Ne- trukus neliko nė vienos viešojo gyvenimo vietelės, kurioje ne- būtų patupdytas čekistas su specialiais uždaviniais. NKVD cen- tre iš karto atsirado apie 95 procentai žydų ir rusų. Maždaug tas pats santykis buvo ir apskričių skyriuose.

Čekistų darbo principai

Nors Guzejevas buvo griežtai nusistatęs likviduoti visus senuosius kriminalinės policijos tarnautojus, tačiau be senųjų tarnautojų bent pradžioje negalėjo išsiversti. O kai kuriuos specialistus ir labiau patikimus asmenis buvo priverstas laikyti pas save net iki paskutinio dienos. Ir man pačiam teko "laime" keturis mėnesius dirbti milicijos leitenanto Guzejevo vadovybėje. Per tą laiką turėjau puikiausios progos įsitikinti, kuo ir kaip ček- istai grindžia savo veiklą ir ką jie laiko svarbiausiu savo darbo sėkmingumo laidu. Duodamas pirmasias instrukcijas apie nau- jus kriminalinės policijos tarnautojų uždavinius, Guzejevas ši- taip pareiškė:

— Socialistinėje santvarkoje kriminalinės policijos tar- nautojai visai nesiskiria nuo tikrojo čekisto. Visos čekistinės nusikaltėlių persekiojimo priemonės turi būti nesvyruojant tai- komos ir kriminalinės milicijos tarnautojo darbe. Be to, negali- ma užmirti, kad mes esame čekistų pagalbininkai pilna to žodžio prasme ir turime visada dirbti bendram komunizmo tikslui, pa- dėdami jiems aiškinti pačius pavojingiausius kontrrevoliucinius elementus. Todėl aš kategoriškai reikalauju čekistinio budrumo ir čekistinės konspiracijos visose darbo srityse. Taip pat reika- lauju pamiršti senuosius buržuazinius nusikaltimo principus, vi- sokias ten jų indetifikacijas, laboratorijas, mikroskopus, dak- tiloskopus ir t. t. Man bus geras tik tas tarnautojas, kuris, nusik- ratęs buržuazinius prietarus ir apsišarvavęs marksizmo - le- ninizmo mokslu, dirbs kaip tikras čekistas, t. y., įsigys daugia- sia agentų ir mokės priversti juos apie viską pranešinėti. Rei- kalinga čekistinėmis priemonėmis priversti žmones klusniai jums tarnauti, o atsisakančius sugebėti likviduoti. Man buvo paro- dytos jūsų laboratorijos, visoki ten jūsų nusikaltimams aiškinti irankiai. Velnio juos! Duokit man kiek galima daugiau agentų. Dvylika metų buvau čekistu įvairiose plačios mūsų tėvynės vie- tose ir dėl to puikiai žinau, kad tik slapti bendradarbiai gali pa- dėti likviduoti nusikalstamąjį elementą.

Visiškas kriminalinės policijos laboratorijų paneigimas buvo tiesiog apgaulinantis, nes Lietuvos kriminalinė policija to- mis laboratorijomis labai pagrįstai didžiavosi. Valstybės Sau- gumo Departamento direktorius Augustinas Povilaitis ir Lietu- vo kriminalinės policijos viršininkas Petras Pamataitis ilgus me- tus nepaprastai rūpinosi tų laboratorijų išplėtimu. Laboratorijos buvo aprūpintos pačiais moderniausiais aparatais ir įrankiais. Jose dirbo įvairių sričių diplomuoti specialistai: chemikai, biolo- gai ir t. t. Be savo bendrųjų žinių, jie tam tikrą laiką buvo iško- mandiruoti į užsienius ir ten dar labiau pasitobulino. Ypač pa- vyzdingai buvo pastatytas šaunamųjų ginklų, kulky ir tūtelų tyrimas, kraujo žymų, plaukų tyrimas ir pan. Kriminalinės poli- cijos vadovybė laikėsi principo, kad vietoje nusikaltėlio turi kalbėti nusikaltimą įrodantieji daiktai. Tie corpus delicti ir bu- vo svarbiausiais laboratorinių tyrimų objektais. Kiekvienoje svarbesnėje byloje visada būdavo naudojamos šios laboratorijų tyrimais. Jie, o ne pačių nusikaltėlių ar liudininkų parodymai, nulemdavo įtariamąjo likimą. Laboratoriniai tyrimai buvo taip išbulinti, kad jų patarnavimai domino ir užsienį. Kai kurie kraštai kvietėsi mūsų kriminalinės policijos ekspertus atlikti tyri- mus, aiškinant pas juos įvykdytus stambesnio masto nusikaltimus.

O dabar kažkoks milicijos leitenantas, net nemokąs kitaip, kaip tik rusiškai pasirašyti, visas tas laboratorijas nesivaržy- damas siuntė "velniop". Laboratorinių specialistams, kuriuos jis vis dėlto buvo palikęs, teko ilgai įrodinėti tokių laboratorijų bū- tinumą. Ir jie tai darė norėdami kaip nors išsaugoti brangius laboratorijos įrankius atečiai.

(Bus daugiau)

ryta, kad joks Saliamonas to negalėtų surasti. Pajamos, kaip jau buvo minėta, buvo \$10,688. 12. Bet apyskaitose, matyti, dar prie Tėvynės pajamų priskaity- ta ir 135 doleriai gauti už spau- dos darbus, nes kitose apyskait- os vietose gali matyti pajamas, nurodytas \$10,883.12. Bet kaip susidaro išlaidos?

Apyskaitoje nurodyta "Tėvy- nės leidimo lėšos" \$7,943.88. (56 pusl. Šimtajame pusl. sekretorius sako, kad vien tik už Tėvynės popierį ir spausdinimą (be su- rinkimo ir sudėjimo į puslapius) dabar moka po \$153 už numerį. (Mūsų žiniomis, tai beveik dvi- gubai brangiau, negu turėtų bū- ti...) Už 52 numerius beveik ir išsina visa pirma paminėtoji suma. Vadinasi čia ne Tėvynės leidimo, o tik jos spausdinimo ir popierio išlaidos. Išdo globėjų pranešime (142 p.) taip ir pa- rašyta šalia šitos sumos — "Tė- vynės spausdinimas".

Toliau turime kitą sumą — \$7,145.00. Sekretorius tai vadi- na "Algos spaustuvės darbinin- kų" (55 p.), o išdo globėjai — "Redaktoriaus ir darb. algos" (142 p.). Išdo globėjai daugiau Tėvynės išlaidų nepamini, o sek- retorius pastabėje (54 p.) pri- deda dar minėtus \$2,500.00.

Nors niekur aiškiai nepasa- kyta, bet susidaro įspūdis, kad Tėvynė spausdinama ne nuosa- vų spaustuvėje (kadangi "pres- sas per pavaldas"), o kitur. Tai- gi spausdinamoji mašina stovi arba visai nenaudojama, arba naudojama tik SLA organizaci- jos reikalams ar, gal būt, užsa- kymams iš šalies atlikti. Todėl už tą vietą, kurią užima spausdi- namoji mašina, nuoma Tėvynei neturėtų būti skaitoma. Tėvy- nės reikalams daugiausiai tar- nauja linotipas ir kai kurie kiti įrenginiai. Redakcijos kampelis SLA namuose labai kuklus. Už tokią vietą skaityti daugiau kaip 50 dolerių per mėnesį, rodos, vi- siškai nepritiktų, ypač, kad lino- tipą juk ne vien gi Tėvynės rei- kalams naudoja. Toliau į tą pus- trelę tūkstančio, tur būt, įeina pašto ir ekspedicijos išlaidos. Bendroje apyskaitoje nurodyta pašto, ekspedicijos, telefono ir telegrafo išlaidų \$1,613.98. At- rodo, kad Tėvynės sąskaiton iš to nebūtų galima skirti daugiau kaip \$1,100.00, likusius \$500.00 paliekant didžiulės SLA organi- zacijos pašto, telefono ir tele- grafo išlaidoms. Tėvynės turto apdraudimui, atrodė, užtenka per metus apie 25-30 dolerių. Elek- tros ir gaso išlaidos — apie 100- 120 dolerių per metus. Tad šių papildomų išlaidų, regis, būtų galima priskaityti vos iki 1,950 dolerių. Sekretorius užkrovė Tė- vynei 550 daugiau.

Bet tai dar ne viskas. Tėvynės redaktorius sakosi, kad jis Tė- vynę pats ir surenkąs, tik kiek padedant kitam darbininkui. O Tėvynės sąskaitoje yra įrašyta ir visa antro spaustuvės darbi- ninko alga, kurią nesunku ap- skaičiuoti, atėmus iš abiejų al- gų sumos žinomą redaktoriaus algą (3,800). Darbininkui išsina 3,345 doleriai. O ką gi jis Tėvy- nei dirba, jeigu redaktorius vie- nas beveik viską padaro (ir tai gali padaryti nepervargdamas)?

Atsakymas čia gali būti tik vienas — jis dirba susivienijimo

spaudos darbus. Tėvynė per me- tus iš spaudos darbų turėjo tik 135 dolerių. Tai nedideli darbai, metus jų nereikia dirbti...

Apyskaitose jokių kitų išlaidų už spaudos darbus susivienijimas neparodo. Bet negalėjo gi jis jų neturėti. Vadinasi, juos turėjo atlikti tas darbininkas, kuris at- lyginamas iš Tėvynės sąskaitos. Todėl, iš tikrųjų, to darbininko alga iš Tėvynės išlaidų reikla ir

(Perkelta į 5-tą pusl.)

Lietuvių nuomonė

Leonard J. Schweizer, šiaurinės Amerikos laikraščio Sąjungos atstovas, apklausinėjo eilę bolševikų pavergtų tautų politikų, esančių laisvajame pasaulyje: Lenkijos Mikolajčiką, Kroatijos Mačeką, Bulgarijos Dimitrovą, Rusijos Kerenskį, taip pat ir Lietuvos — Vliko pirmininką M. Krupavičių.

Atsakymai į pirmus keturis klausimus — apie Vliko sudėtį bei tikslus, apie bolševikų veiksmus, apie katalikų padėtį ir apie tai, kas dabar daugiausiai užima administracines vietas Lietuvoje — yra mums jau gerai žinomi iš įvairių ankstesnių pranešimų. Tie atsakymai svarbūs dar nieko apie tai negirdėjusiems amerikiečiams skaitytojams.

Žinoma, Vliko pirmininko kartojimas, kad Vlikas "eina funkcijas, kurios normaliais laikais priklauso parlamentui", šiek tiek kenkia viso pareiškimo rimtumui, nes, tur būt, ne vien mums, bet ir kitiems yra labai aišku, kad Vlikas jokių parlamento funkcijų neatlieka ir negali atlikti. Toks pareiškimas jį primantiesiems bei skaitantiems gali sukelti tik šypseną, ir būtų labai gaila, jei tai neigiamai atsilieptų viso pareiškimo vertinimui. O visose kitose dalyse tą pareiškimą galėtumėm drąsiai pavadinti ne tik Vliko pirmininko, ne tik Vliko, bet ir apskritai visų lietuvių nuomone.

Ypač pažymėtini paskutiniai keturi atsakymai, kurie kaip tik paliečia klausimus, kuriais paskutiniu laiku pasisakė ir Amerikos prezidentas.

Vliko pirmininkas ir visi padėję žinantieji lietuviai turi pamato kiek kitaip galvoti, negu Amerikos prezidentas viešojo kalboje pasisako. Ta nuomonė Vliko pirmininko atsakymuose yra pagrįsta nenuginčijamais motyvais. Ir mums atrodo, kad net Amerikos prezidentas daug kur širdyje galėtų su tuo sutikti, tik gal dar nėra atėjęs laikas garsiai tą pasakyti...

Štai tie klausimai ir atsakymai:

— Ar jums atrodo, kad Lietuva gali atgauti savo laisvę JTO pagalba?

— Atlanto Charta, Jungtinių Tautų Charta, viena pažadėdama atstatyti nepriklausomybę tų kraštų, kurie jas turėjo prieš karą, kita deklaruodama žmogaus teises, pažadino pavergtųjų viltis ir jomis pakurstė rezistenciją. Bet savo veikla JTO skaudžiai pavergtuosius apgavo, savo žodžių nepaversdama darbais, dažnai net nesiteikdama išklausyti pavergtųjų balso.

Jungtinėse Tautose buvo keliamas balsas prieš kelių dešimčių moterų negražinimą iš Sovietų Sąjungos jų tikriesiems vyrams Britanijoje ir Jungtinėse Valstybėse. Bet kada beveik kiekvienai Jungtinių Tautų sesijai įteikiamas skundas dėl milijoninio skaičiaus deportuotųjų, nužudytųjų, suardytųjų šeimų iš Baltijos kraštų, tam balsui neduodama jokios eigos.

Kol Jungtinių Tautų eilėse yra jos narys, kuris grobia tautoms laisvę ir vykdo genocidą nuodėmę, kol jie turi veto teisę ir kol kiti nariai pirmuoju savo rūpesčiu stato ne savo deklaracijų realizavimą, o modus vivendi su genocidu vykdančiu savo kolega, tol pavergtosioms tautoms netenka daug ko tikėtis. Bet reikia viltis, kad pasikeis JTO sudėtis ir narių tarpusavio santykiai. Tada ir JTO įgytų praktinės reikšmės grąžinti laisvę tautoms ir žmonėms.

— Gal būt, jūs prisidedate prie Mikolajčiko, Dimitrovo ir Mačekų nuomonės, kurie sako, kad tolesnėje perspektyvoje tiksliai pergalingas karas prieš Sovietų Sąjungą gali užtikrinti jų tautoms laisvę?

— Kas yra pagyvenęs sovietiniame režime, kitokios išvados nepadarys. Tikėtis, kad propaganda iš viso paveiks sovietų režime esančiuosius, suorganizuos "titoizmo" sąjūdžius ir iš vidaus susprogdins sovietinį re-

žimą, nėra mažiausio pagrindo. Taip, karas yra baisus žodis, nes jis atimtų milijonams gyvybę ir turtus, sunaikintų kultūrinę vertybę. Bet pavergtiesiems jis yra vienintelė išsivadavimo galimybė. Taikos žodis bolševizmo neragavusiems ir tebegyvenantiems laisvėje yra tabu, kuris leidžia jiems patiems tuo tarpu išvengti to sunaikinimo. Ką dabartinė taika praktiškai reiškia — tai irgi daugeliui milijonų gyvybių atėmimą ir iš visų kraštų turtų sunaikinimą tyliu, lėtu naikinimo būdu ir tas naikinimas apima vis didesnę valstybių skaičių; tebesantiems laisvėje šita taika reiškia nuolatinį drebėjimą, nuolatinį ginklavimąsi kuris bent tam tikram laikui atidėtų tokį naikinimą, jau vykstantį pavergtuose ir pavergtuose kraštuose. Ir vistiek tas sunaikinimas nėra išvengiamas, jeigu nuo jo neišgelbės laiku įvykęs karas. Baisus paradoksas: dabartinė "taika" neša neišvengiamą sunaikinimą, pergalingas karas išsivaduotų ne tik pavergtiesiems, bet ir laisvėje esančių apsaugojimą. Šiandien dar yra pavergtieji ir laisvieji. Bet netolimoj ateityj likimas bus visų tas pats: arba visi pavergti arba visi laisvi. Šita žiauri tiesa, žinoma, sunku priimti laisvėje tebegyvenančio žmogaus psichologijai nes jis nori būti "optimistas", t. y. svaiginamas apgaulingu taikos šydu.

— Kerenskis siūlo federalistinę Rusiją. Ar Lietuva norėtų prisijungti prie tokios federalinės valstybės?

— Ar Rusija raudona ar balta — ji Lietuvai svetima. Jei Rusija turėtų apimti slaviskąsias tautas, tai lietuvių tauta ir savo kalba, ir savo kilmę ir savo istoriją slavams yra visai svetima. Jei Rusija turėtų apimti prieš pirmąjį pasaulinį karą jos turėtas teritorijas, tai reikėtų pripažinti imperialistinę Rusiją, kuri Lietuvos valstybę buvo užgrobusi 1795 metais ir ją pasidalinusi su Prūsija tokiu pat būdu, kaip paskiau 1939 m. rugsėjo 28 dieną tokį pat pasidalinimą slapta sutarė Ribbentropas su Molotovu. Kovojo su nacizmu ir bolševizmo imperialistinėmis agresijomis vardan tautų ir individo laisvės pripažinti būsimajai Rusijai Ribbentropo - Molotovo susitarimą būtų didžiulis apsmurdas, niekaip nesuderinamas su žmonijos siekiamais tikslais.

Kas mėgintų Lietuvą įjungti į Rusiją, turėtų sulaužyti visas lietuvių tautos tradicijas ir kiekvieno gyventoją prigimti. Tai darė caristinė Rusija, laužydama jas per 120 metų. Bet lietuvių tauta išliko gyva ir 1918 metais atstatė savo valstybę.

Taip daro dabar bolševikai. Bet lietuvių tauta išplėtojo rezistenciją, kaip retai kur. Taip daryti norėtų ir kai kurie baltieji rusai, planuodami tokią pat imperialistinę Rusiją, kaip dabar Stalinas tik ją nudažyti balta spalva. Lietuvių tautai jų užsimojimams nepilmtini. Nepilmtini, nes savo dvasios kultūra, savo kultūriniais ir ūkiniais ryšiais ji yra sutapus su Vakarų Europos pasauliu. Čia jinau jausi savas ir naudingas Vakarų Europos bendruomenės narys jos ūkiniam ir dvasiniam bendradarbiavimui. Tik šiame Vakarų Europos valstybių junginyje Lietuva nori pozityviai reikštis kaip laisva ir nepriklausoma valstybė.

— Ar sutinkate su Mačeku mintimi, kad tada, kai Stalinui pasiseks sunaikinti laisvąjį ūkininką Rytų Europoje ir ji pe-

versti žemės ūkio proletaru, bus per vėlu pasukti laikrodį atgal ir neįmanoma atstatyti demokratinį režimą?

— Negalima nesutikti. Jūs žinate, kaip vienas sovietų karys, kuris buvo pabėgęs į Jungtines Valstybes, grįžo į Sovietų Sąjungą ne dėl to, kad jis būtų buvęs sovietinis šnipas, bet kad jis negalėjęs pakelti Vakarų laisvės. Tai reiškia, kad tas žmogus jau yra tipingas sovietinio auklėjimo produktas, visa savo psichologija priderintas sovietinio kolektyvinio, masinio, dirguojamo gyvenimo sąlygom, jau visai svetimas laisvam demokratiniam Vakarų pasauliui. Toks žmogus negali išaugti ūkininku, kuris yra tradicijų, ryšių su žeme, individualybės saugotojas. Naikindami ūkininkų luomą, sovietai siekia ne tik ūkinę sistemą pakeisti, bet ir pašalinti aplinką, nepalankią masinio marksistinio žmogaus robotui, auklėjimui. Sunaikinus ūkininkų luomą, nors ir būtų panaikinta sovietinė sistema, bet liktos sistemos išaugintos naujas žmogus. O jį pritaikinti naujam demokratiniam gyvenimui, kaip minėto rusų pavyzdys rodo, nėra lengva. Juo ilgiau režimas truks, juo giliau paveiks žmogaus sąmonę, juo sunkiau jį bus atitiesti.

GENOCIDE! GENOCIDE!

Nors neseniai išleista, bet savo aktualumu jau spėjusią pagarsėti K. Pelėkio knygą (anglų kalba) GENOCIDE galima gauti tiesiog išsirašant iš leidyklos — "Venta", J. Rimeikis, Bismarck-str. 1, (14a) Schw. Ghund, Germany.

Knygos kaina 2 dol. Amerikoje ji gaunama arba iš MARGUCIO redakcijos, 6755 S. Western Ave., Chicago 29, Ill. arba 2 dol. pasiuntus šiuo adresu: Mr. Eug. Vilkas, 11600 S. Lafayette Ave., Chicago 28, Ill.

Mes duodame ir iškeičiame Eagle Stamps

SLA PROBLEMOS

(Atkelta iš 4-to pusl.)

išimti, nes ji priklauso mokėti tiesiai iš lėšų fondo.

Pagaliau — kaip gi čia yra su ta nuoma? SLA centras ir Tėvynė yra nuosavame SLA name. Apskaičiuose centras parodo išlaidų nuomai 2,122.28. Vadinasi, SLA tiek pats sau sumokėjo nuomos už savo namo naudojimą.

Tas namas iš viso yra kiek mistiškas. Jis pernai davė pajamų, o išlaidų jam padaryta — 4,678.70 (942.45 nuostolių). Kodėl tas namas toks nuostolingas? Ar jį tas namo pajamas įskaityta susivienijimo sau sumokėta nuoma? Kokių pagrindų sekretorius apskaičiuoja Tėvynę užkraunamą to namo išlaidų dalį? Ar kartais nėra taip, kad centras iš Tėvynės pasidaro per gerą nuomininką? Jei taip būtų, tai reiktų sakyti, kad Tėvynė ne apsunkena, o remia kitus SLA fondus...

Iš šitos apyskaitoje esamų neaiškumų eilės pamatuotai kyla abejonė, ar nusiskundimas, kad Tėvynė labai apsunkena lėšų fonde, yra visai teisingas. Nes atrodo, kad, jei už Tėvynės spausdinimą būtų mokama normalės kaina, jeigu jai nebūtų užkrauta ne jai dirbančio spausdėdžio darbininko alga ir jeigu jai nebūtų priskaičiuojama padidinta nuoma, tai ji beveik ir su savo dabartinėmis lėšomis (art. 11,000 dolerių) išsiverstų, būdama, bent tokia, kokia dabar yra.

Visai griežtai tvirtinti, ar tai tikrai taip yra, negalima, nes reikia išsiaiškinti čia paminėtus apyskaitos neaiškumus. Galima tik pageidauti ir rekomenduoti, kad Tėvynės išlaidų apyskaita ateityje būtų aiškiai išskirta iš "bendro katilo", ir kad išdo globėjai ateityje tuo klausimu (ir kitais) nesitenkintų vien tik aklu sekretoriaus pranešimo pakartojimu, o patys išsirtų, kaip gi ištikrųjų yra su Tėvynės leidimo išlaidomis.

•PAKELIUI Į MIRTĮ —
G. Gaidžiūno aprašymai apie pergyvenimus vokiečių kalinimuose. 231 pusl. Kaina \$1.00

MIRIMAI

MIRĘ IŠEIVIAI AMERIKOS LIETUVIAI

Smulkesnių žinių apie šiuos mirusius Redakcija neturi

Tiško - Povilaitys Adėlė.
Tokarskienė - Kriuklytė Marija, iš Panevėžio ap., ir jos broliai Adomas, Stasys ir Vaclovas, vaikai Adomo.
Tumonaitė - Kilkus Marijona, iš Griaužiškių vien., Skapiškio val.
Vaiciūnienė - Šalinskaitė Ona, iš Tauragės ap.
Vaitiškis (Rainiškis) Antanas, iš Pradės vl., Ilukštos apylinkės, Latvijoje.
Vališkis Jonas, iš Voniškių km., Sakų ap., Plokščių val.

MILIAUSKIENĖ Ieva mirė kovo 22 d. Wilkes Barre, Pa.
LUKOŠEVIČIUS Juozas, 67 metų, mirė kovo 22 d. Luzerne, Pa.

MILIAUSKAS Jonas mirė kovo 26 d. Wilkes Barre, Pa.
STANKEVIČIENĖ Katrė mirė kovo 24 d. Pittston, Pa.
VAISNORAS Petras mirė kovo 29 d. Nantioche, Pa.
PADRIEŽAS Antanas mirė kovo 27 d. Sebastopol, Pa.

BEST WISHES

To All the Lithuanian People

Elect

CHAS G. BURROWS

Candidate for
AUDITOR

Mahoning County

GREETINGS and BEST WISHES

FRANCIS P. BOLTON
Congresman

22nd DISTRICT

GREETINGS and BEST WISHES
To My Many Friends

CHAS E. CLARK
County Commissioner

LAKE COUNTY

THE MAY CO.'S BASEMENT

2,000 jardų reguleriai 59c
Spausdintos Flaneletės

36 colių platumo, gerai išbaltinta

Vaikiškais piešiniais ir gėlėta šilta, minkštos kokybės medvilnės flanelė. Kiekvienas gabalas visai išbaltintas. Pamatysit, kad ji yra ideali šaltesniam laikui marškiniams ir pažamoms.

44^c Yard

Reguliriai 1.19
Rayono palos
89c yd.

49c skalbimas
spausd. medviln
33c yd.

Reg. 89c rūšies
39" Spun Rayon
49c yd.

1 1/2 colių dirbtinio šilko suknelėms palos 16-os dalij spalvų rudens siuvimams.

Qviesaus ir tamsaus dugno. Gėlių ir dryžuoti ras-tai. Galima skalbti

kvadratai, dryžm ir vienodus. Daug spalvų.

LIETUVIAI AMERIKOJE

Nejaugi jie nežino?

Perskaitę Dirvos 33 numeryje atkreipiau dėmesį į vieną žinią, pavadintą "Ar Tamsta žinai, kad šis piknikas rengiamas raudonųjų?" Žinia gana rimta ir į ją turėtų atkreipti dėmesį lietuviai ir kitur, kur toki piknikai ar panašūs dalykai esti rengiami. Bet aš turiu ką kita mintį.

Štai Connecticut valstybėje yra trys lietuviškos radijo programos. Visos trys vedamos gerų lietuvių. Rugsėjo mėnesio 5 d. po pietų, būdamas savo namuose New Haven, Conn., klausau vienos radijo programos, būtent, iš Waterburio. Ir girdžiu skelbiant, kad ten ir ten bus festivalis su dainomis ir kitokia programa, kviečia lankyti. Bet nepasako, "ar žinai, kad tą festivalį rengia raudonieji", ar jo negarsintų.

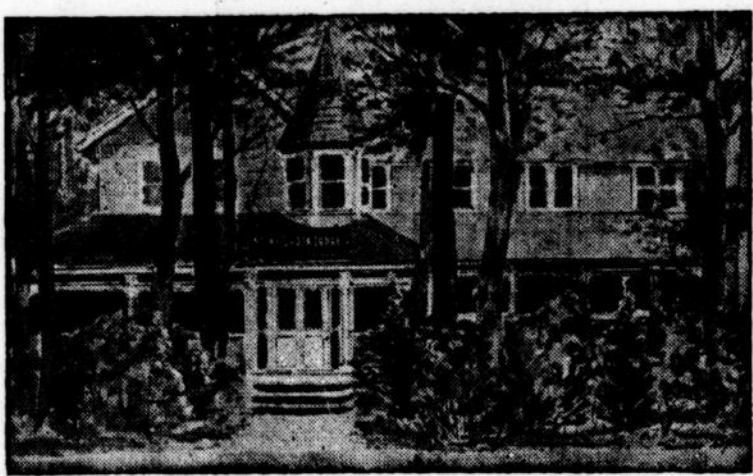
Rugsėjo 6 dieną klausau programos iš Hartfordo — irgi tas pats: susiriesdamas ragina ap-

lankyti festivalį...

Bolševikų parengimų garsinimas lietuviškose radijo programose yra tiesiog prasižengimas, nes daugelis iš tikrųjų nežinodami, kas čia yra, eina į tuos parengimus ir neša paramą tiems, su kuriais čia pat apsisukę kovoja. Daugelis taip parėmusių mūsų priešų veikimą, gali pasakyti — iš kur aš galiu žinoti, kad jie toki, jeigu patriotiškos radijo programos ragina eiti.

Todėl manau, kad radijo programų vedėjai, vistiek ar privati asmenys, ar draugijos, tą dalyką turėtų rimtai apsvarstyti ir nusistatyti ateityje susilaikyti nuo raudonųjų parengimų garsinimo. Tegul ir neateis koks trejetas dolių, bet sąžinė bus rami ir nebus papiktinimo.

M. J. Voketaitis
St. Joseph, Mo.

ŠTAI VASARVIETĖ,

kurioj atostogaudami lietuviai gali pasijusti vasaroją .. Palangoj!

Stony Brook Lodge Tel.: Stony Brook 586

Čia priimami ir didesni pobūviai. Ideali vieta gegužinėms. Rezervuodami kambarius atostogoms arba norėdami daugiau informacijų, rašykite:

Pr. Lapienė, POB 526, Stony Brook, N. Y.

DIRVOS ATSTOVAI

į kuriuos galima kreiptis visais DIRVOS prenumeratos ir skelbimų reikalais:

Amsterdam, N. Y.

M. Zidonis, 260 Locust Ave.

Baltimore, Md.

Antanas Česonis, 620 W. Cross St.

So. Boston, Mass.

Brunonas Kalvaitis, 545 East Broadway.

Chicago, Ill.

Jonas Paplėnas, 4418 So. Hermitage Ave.

Dayton, Ohio

J. A. Urbonas, 1302 Lamar St.

Newark, New Jersey

A. S. Trečiokas, 314 Walnut St.

New Yorke - Brooklyn

Antanas Sodaitis, 57-56 63rd St., Maspeth, N. Y.

Waterbury, Conn.

Vladas Varneckas, 2157 N. Main St.

Hamilton, Canada

Bronius Vengrys, 227 Brant St.

Montreal, Canada

Stepas Kęsgaila, 6882 Beaulieu St.

Toronto, Canada

Jonas Paršeliūnas, 514 Euclid Ave.

Anglijoje

Jonas Palšis, 10, Warrel's Terrace, Bramley-Leeds.

Australijoje

Povilas Lukošius, 178 Wakefield St., Adelaide, S.A.

BROCKTON, MASSACHUSETTS

RENGIAMA DOKUMENTŲ PARODA, VAIZDUOJANTI DABARTINĮ LIETUVIŲ TAUTOS NAIKINIMĄ

Kaip kiekvienais, taip ir šiais metais nuo rugsėjo 9 dienos čia įvyksta mūgė, vadinama "Brockton Fair", kuri truks visą savaitę. Šioje mūgėje, be žemės ūkio ir pramonės gaminių, dar kiekviena tautybė rengia ir savo tautinę parodą, k. a., liaudies išdirbinių, papročių ir pan.

Kelios tautybės turi pasistatę čios net savo namus tokioms parodėlėms. Lietuviai, jau gavę pirmą prizą, turi irgi pasistatę pirmoje vietoje savo "bakužę", kurioje tokia paroda paprastai įvyksta.

Jau eilę metų, kaip lietuviai čia rengia liaudies dirbinių, audinių ir kt., parodas. Kartais ir pa-

pročius pavaizduodavo gyvais paveikslais. Daugiausia buvo rodoma lietuvių senovė, tautos prieštada ir tt.

Šiais metais lietuvių "bakužėje" svarbiausią vietą užims GENOCIDO paroda, kurioje bus dokumentais pavaizduotas lietuvių tautos naikinimas 1940 — 50 metais.

Genocido parodai eksponatai gauti iš lietuvių martyrologijos skyriaus Clevelande.

Parodos atidarymo metu bus prakalbos, deklamacijos, dainuos Brocktono šv. Roko parapijos lietuvių choras, bus tautiniai šokiai. Tikimasi, kad į parodą apsilands daug žmonių.

V. S-ta.

HARTFORD, Conn.

LEGIONIERIAI RENGIA PIKNIKĄ — GEGUŽINĘ

Sekmadienį, rugsėjo 10 dieną, Amerikos Lietuvių Legiono Frederick'o Sabonio Postas No. 7 rengia metinį pikniką — gegužinę, piknikų parke Lighthouse Grove, East Hartford.

Laukiama daug svečių ir iš kitų Connecticut vietovių ir net iš New Yorko.

Pakviesti visi Amerikos Lietuvių Legiono apylinkės postai ir auxiliary, o taip pat vienas iš Am. Liet. Legiono steigėjų, kpt. Petras Jurgėla iš New Yorko.

S.

DETROIT, MICH.

TREMTINIŲ SUSIRINKIMAS

Sekmadienį, rugsėjo 10 dieną, 12:30 val. buv. lietuvių svetainėje (kampas Vernor Hw. ir 25 St.) įvyks visuotinis Detroito lietuvių tremtinių draugijos narių susirinkimas. Maloniai kviečiame visus Detroito ir apylinkių lietuvių tremtinius šiame susirinkime būtinai dalyvauti.

Valdyba

BUS GEGUŽINĖ

Sekmadienį, rugsėjo 17 dieną, Detroito liet. tremtinių draugija rengia gegužinę — Beachnut Grove parke. Pradžią 1:00 valandą. Bus bufetas, geras orkestras, ir skautų bei skautėlių rengiama programa. Kviečiame dalyvauti visus Detroito ir apylinkių lietuvių.

LIETUVOS ISTORIJOS PRENUMERATORIAMS

Patria leidyklos skyrius Amerikoje praneša visiems Lietuvos Istorijos prenumeratoriams, kad tie iš jų, kurie nebus gavę tos knygos iki rugsėjo m. 20 dienos yra prašomi kreiptis laišku į tą leidyklos skyrių žemiau nurodomu adresu. Laiške reikia aiškiai parašyti dabartinį adresą.

Neužsimokėjusiems iš anksto Lietuvos Istorijos kaina dabar yra \$6.00.

P A T R I A
St. Johns Pl.
Stamford, Conn.

K A S T U R E T Ų

J. Basanavičiaus "Lietuviškos pasakos" I, II, III, IV, tomas ir "Iš Vėlių bei Vėlių gyvenimo" I ir II tomas, maloniai prašyčiau atsiliepti. Tos knygos reikalingos mano darbui. Dėl atlyginimo susitartumėm.

Juzas Balčiūnas,
5317 So. Maryland Ave.,
Chicago 15, Ill.

PAULINOS JANUŠONYTĖS

kuri paskutiniu metu Vokietijoje studijavo Pineberge, Baltic University, ieško
Birutė KEMEŽAITĖ,
gyvenanti 6920 Bayliss Avenue,
Cleveland 3, Ohio.

DIRVA — vienintelis lietuvių laikraštis Ohio valstybėje. Kaina metams tik \$3.00.

Taupyti galima ir laiškais! Prašykite informacijų paštu!

STANDARD FEDERAL SAVINGS & LOAN ASS'N.

PIGIOS PASKOLOS NAMAMS

TAUPLYK SAUGIAI ... mes per 41 metus visiems išmokėjome paskolas. Turtas per 25 milijonus dolerių. Atsargos fondas per 2 1/4 milijono U. S. Government Securities ir grynais pinigais per 12 milijonų STIPRIAUSIA TAUPYMO ĮSTAIGA CHICAGOJE Federal Savings & Loan Insurance Corporation narys

JUSTIN MACKIEWICH, PRESIDENT & MGR.
4192 Archer Avenue Chicago 32, Illinois
TELEFONAS: Virginia 7-1141

DARBO VALANDOS: Kasdien nuo 9 iki 4. Trečiadieniais nuo 9 iki 12 dienų. Ketvirtadieniais nuo 9 iki 8 vak.

Clevelande IR APYLINKĖSE

BUS DOKUMENTŲ APIE LIETUVIŲ TAUTOS ŽUDYMĄ PARODA

J. Rimašausko vedamas Lietuvių Martyrologijos Skyrius (prie Politinių Kalinių Draugijos) numato surengti tam tikrą parodą, kurioje autentiškais dokumentais bus pavaizduota, koks lietuvių tautos žudymas vyko dabartiniais laikais. Tam sumanyti įvykdyti talkininkauja tremtinių draugija ir kitos organizacijos. Tarp ko kita, rengėjai kreipėsi ir į Kultūros Fondą paremti šį darbą. Valdyba nutarė, kad, nors tai ir nėra tiesioginė Kultūros Fondo uždavinio sritis, tad tiesioginiams tikslams suorganizuotų lėšų šiam reikalui nebūtų galima išleisti, vis dėlto buvo tos nuomonės, kad tą svarbią parodą paremti reikia. Tad buvo nutarta kreiptis į rugsėjo 8 dienos minėjimo dalyvių specialia auka paremti tą darbą. Buvo suaukota apie 96 doleriai. Tai yra maž daug tiek, kiek parodos organizatoriai iš Kultūros Fondo ir buvo pageidavę paramos.

VINCAS DEBESIS

su sūnum Juozu ir marčia išvyko automobiliu į Miami, Fla., kur vieši pas buvusius clevelandie-

HENRY C. KAMPF

kandidatas Ashtbula apskrities komisieriaus pareigoms. Jis visą laiką gyvena Rome, Ohio. Sumanus pieno ūkio savininkas. Turi ir valdo 400 akrų ūkį, Holsteino ir Jersey Cattle veislių jungėjas. Mr. Kampf ashtbulerius metus yra buvęs apskrities labdaros valdybos narys ir dabar tebėra Apskrities Mugių Valdybos pirmininkas. Miesto Tarėjas jau 32 metai, Narys Rome Grange, Farm Bureau, Holstein Fresian Ass'n. Metodistas, aktyvus vietos administracijoje ir žemdirbystėje. Vedęs, turi trejetą vaikų. Visą laiką demokratų partijoje.

HIPPODROME

Nuo rugsėjo 13 dienos rodoma filma "Trys paslaptys" — trijų jaunų motinų drama, kurių vaikų ligoninė supainioti ir paskui lektuvo katastrofoje du iš jų žuvo, liko tik vienas — nežinia katros. Vaidina Eleonor Parker, Beatrice Neal ir Ruth Roman. Be to, dalyvauja Frank Love Joy ir Leaf Erikson.

RKO Keith's 105th

Rugs. 6 — 12 "Convicted" su Glenn Ford ir Broderick Crawford.

GERAS KAMBARYS
vienam arba dviem suaugusiems
7311 Melrose Avenue

BALDAI
2 dalių gyv. kamb. komplektas
8 dalių valg. kamb. — geri ir gražūs.
1239 East 101 St.
Telefonas: SW 1-0492

CIURLIONIO ANSAMBLIO ŠOKĖJAMS

Artimiausia bendra tautinių šokių repeticija bus trečiadienį, rugsėjo mėn. 13 d., 7:00 val. vak. Lietuvių Salėje.

Tolimesnė repeticijų tvarka bus pranešta tos repeticijos metu. Kaip ir visuomet, taip ir šį kartą visi renkames punktualiai. Ypatingu atveju skambinkit telefonu: RA 1-7781.

Liūdas Sagys

GRAZUS KAMBARYS

su teise naudotis kitais kambariais ir virtuve, vienam ar dviem suaugusiems. Naujai išdažytas.

9109 Morris Ave. SW 1-0327

RINKIMŲ BIURAS NAUJOJ VIETOJ

Clevelando miesto rinkimų biuras dabar yra persikėlęs į senąją Greyhound autobusų stotį, kampos East 9-tos gatvės ir Superior. Biuras registracijos reikalams atdaras kasdien, o pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais net iki 9:00 val. vakaro. Balsuotojų registracijos laikas baigiasi šio mėnesio 27 dieną, todėl, kas dar nėra įtrauktas į rinkimų sąrašus, o turi teisę balsuoti, turi paskubėti užsiregistruoti, nes neužsiregistravę iki šio mėnesio 27 dienos nebegalės dalyvauti lapkričio 7 dienos rinkimuose.

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park

EX 1-8709

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ŽEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

CLEVELAND, OHIO

Malonus Vasaros Laikas Praeis!

Žmogus turi rūpintis apie artėjančio rudens ir ateinančios žiemos reikalus.

Malonesne ateitim žmogui irgi reikia rūpintis ir tam tikslui reikia taupyti.

Taupymas yra tikras kelias į laimę. Lietuvių Bankas yra saugi ir pelninga taupymo vieta.

Santaupos čia yra apsaugotos Federal Insurance Corp. ir Jungtinių Amerikos Valstybių valdžios.

Čia ir šeštadieniais (subatomis) atidaryta iki 1 val. p. p.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave.

HE 1-2498

THE BABCOCK & WILCOX COMPANY

Cleveland Engineering Division — 118 St. Clair Ave

Kreipiantis aukščiau nurodytu adresu, yra gera gauti darbą

JAUNI DIPLOMUOTI INŽINIERIAI ir GABŪS BRAIŽYTOJAI

Aukšto spaudimo, aukštos tempertūros garų generuojančių vienetų projektavimo ir brėžinių detalių darbas. Pageidajami vyrai su patyrimo konstrukcijos ir vamzdžių srty

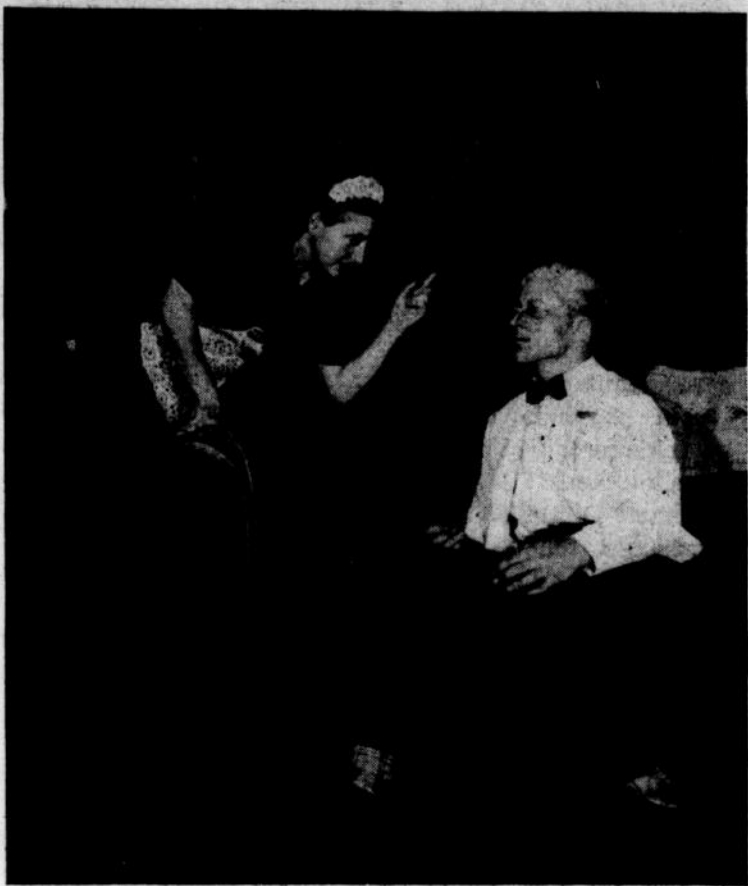
Geras atlyginimas

ŠAUKITE — CHerry 1-3258 — dėl INFORMACIJŲ arba

PASISKIRKITE PASIMATYMĄ

arba

RAŠYKITE SAMDYMO TVARKYTOJUI

Šią sceną matysite komedijoje "Moterims neišsimeluoti", kuri bus vaidinama Dirvos vakare, rugsėjo 24 d., Lietuvių Salėje, Clevelande. Čia artistės šoktės taitė (vaidina J. Pėterienė) sako "pamokslą" tarnui (vaid. R. Korsakas), ko jis per daug filosofuoja apie savo šeiminių pasielgimus. (Nuotrauka B. Gaidžiūno)

CLEVELANDO LIETUVIAI REMIA KULTŪROS FONDA

Kultūros Fondo Clevelando skyriui atiteko garbingos, bet ir sunkios pareigos — suorganizuoti Amerikoje Lietuvių Kultūros Fondo apygardą. Šis ir programiniai LKF darbai reikalauja lėšų. Nariai su tam tikrais aukų lapais kreipiasi į visuomenę ir dalis aukų lapų jau yra sugrąžinti su aukomis. Laikas būtų pasiskirti tiems lapams ir kitose kolonijose, o taip pat ir Clevelando skyriaus nariams daugiau jų iš valdybos paimti bei parinkti aukų.

Pradedame skelbti gautų aukų sąrašus.

Aukų lapas No. 3. Rinkėjas Florionas Saukevičius. Surinkta \$20.

Po \$5.00: M. Luiza, Lietuvių Klubas; po \$2.00: F. Saukevičius, Ant. Budas, Edm. Maziliauskas; po \$1.00: St. Kondrat, J. G. A. Padegimas, Frank M. Urbaitis.

Aukų lapas No. 5. Rinkėjas Vladas Braziulis. Surinkta \$23.50.

Pa \$2.00: V. Jurgelis, O. Jokubaitienė; po \$1.00: J. J. Gužauskas, A. L. Svetkauskas, John Jurgelis, jr., A. Korsakas, V. J.

A. Kavoliūnas, J. Stempuzis, P. Maželis, J. Žygas (1.50), Ad. Padegimas, V. Gilyš, V. Navarskas, Woldez Sedmy, B. Skunda, E. V. Junevičai, I. Itomlenskis, O. N. Sevičienė; dar keli po 50 c.

LKF valdyba nuoširdžiai dėkoja aukotojams ir rinkėjams. (Bus daugiau)

PIRMOJO KARO VETERANŲ ORGANIZACIJA

Pernai rudens Clevelande suorganizavo būrelis pirmojo pasaulinio karo veteranų, tikslu sukurti platesnę organizaciją, panašią, kaip ir esamoji užsienio karo veteranų organizacija, tik tuo skirtumu, kad į ją priimtų vien pirmojo pasaulinio karo dalyvius, garbingai paleistus iš kariuomenės. Mat, tie senesnieji karo veteranai nusiskundžia, kad turi daug sunkenybių, norėdami pasinaudoti žadėtomis privilegijomis. Clevelandiečių būrelis gaus daug palankių tam sumanymui atsiliepiamų net iš 39 valstybių. Po daugelio pasitarimų, jie nutarė kreiptis į savo kongresmaną su pasiūlymu, kad būtų daromi žygiai išleisti įstatymui, kuris numatytų kiekvienam 55

metų sulaukiam pirmojo karo dalyviui pensiją po 100 dolerių mėnesiui, nežūrint, ar jis darbingas ar ne. Užsibrėžę tokį viliojantį tikslą, pradininkai kreipiasi į visus pirmojo karo dalyvius, kurių, be abejo, yra ir Dirvos skaitytojų tarpe, kviesdami dėtis į šią organizaciją, sumokant vieną dolerį mokesčio. Organizacija jau beturinti visą eilę skyrių ir susilaukianti apie 200 narių kiekvieną mėnesį. Centras yra Clevelande, centro vadovybės komandorius yra Jack Williams, adjutantas — Albert L. Weber, 2423 Overlook Rd., Cleveland Heights, Ohio.

"Society Plan" jums padeda taupyti!

Ateikit. Susipažinkit su 3 laisvųjų planu, kaip sudaryti Jūsų taupymo sąskaitą, arba pareiklaukit raštu.

Nemokamos Knygelės

išaiškinančios apie šį asmeniską patarnavimą.

Nemokama vieta automobiliui pastatyti Jums esant banke, tuojau už namų, 127 Public Square, Federal Deposit Insurance Corp. narys.

NO BETTER TERMS ANYWHERE

LOANS TO REPAIR, MAINTAIN, MODERNIZE YOUR HOME OR BUSINESS PROPERTY

Mūsų specialybė virtuvų, vonių, arkų ir spalvotų langų PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba dažome kambarius

K. ŠTAUPAS

16908 Endora Rd. KE 1-8794

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba raudonai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkaunavimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS

609-12 Society for Saving Bld. Telef.: MAIN 1-1778. Rezidencija: PENINSULA 2521

JONAS G. POLTER

Lietuviai Namų Maltavotojas

Popieriuotojas

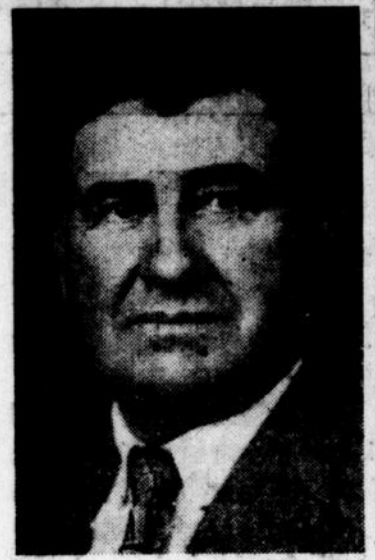
Apkaunavimas ar patarnavimas reikalauja jūsų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St. Telef.: POTomac 1-6899

HENRY C. KAMPF

kandidatas į

APSKRITIES KOMISIONIERIUS

Ashtabula apskrityje — Trumpam terminui

Rinkimai

1950 m. lapkričio mėn. 7 d.

DEMOKRATAS

Kvalifikuotas —

— Gabus —

— Nuoširdus

Jūsų parama bus geras patarnavimas teisingai administracijai

NEW CHINA RESTAURANT

Cleveland's Finest and Most Beautiful Eating Place CHINESE and AMERICAN DISHES 1700 EUCLID AVE.

MONCRIEF SILDYMAS

ir ORO VĖDINIMAS

Statytojui didžiausia vertė dolerių

GAS — OIL — COAL

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: MAIN 1-1778. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairuose apdraudos-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda

UTah 1-4515

WM. DEBBS PAINTING CO.

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko 7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

I J. SAMAS - JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Dabar jau turime didesnę rinkinį Deimantų, Ziedų, Laikrodžių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

楊氏

AIR CONDITIONED

OPEN DAILY

11:30 to 1:00 A. M.

Saturday to 4:00 A. M.

Sunday 12 A. M. to 1 A. M.

YOUNG'S

CHINESE AMERICAN RESTAURANT

2172 Warrensville Center Road next to Hall's

Cantonese Dinners, family style, Special Luncheons, Dinners, Supper, Freshly prepared orders to take out

For reservation call FA 1-9676

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė

Aldona Wilkelis - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—

6202 SUPERIOR AVE.

HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue

ENdicott 1-1768

1950 METŲ RUDENS SEZONO ATIDARYMAS - CLEVELANDE, LIETUVIŲ SALEJE!

DIRVOS VAKARAS

Bus vaidinama nuo pradžios iki galo labai linksma 3-jų veiksmų komedija

MOTERIMS NEIŠSIMELUOSI

Režisuoja ir dekoracijas rengia "Rūtos" Jaunimo Teatro vadovas PETRAS MAŽELIS

Po vaidinimo -- ŠOKIAI prie gero orkestro muzikos. O žemutinėse patalpose geras bufieta. Visur -- malonūs pasimatymai, kaip ir visada per DIRVOS vakarus, nes čia susirenka visi jūsų geri draugai!

Sekmadienį, rugsėjo m. 24 dieną

LIETUVIŲ SALE • CLEVELAND, OHIO

Vaidinimo pradžia 6:00 v. vak. Šokiai -- 8:00 v. v.

VIETŲ PLANAS

SCENA

BILIETAI:

1 — 8 eilės po \$1.00
9 — 16 eilės po 80c.
Stovimos vietos 50c.

Bilietai parduodami

DIRVOS REDAKCIJOJ

Galima ir patariama tuojau užsisakyti juos telefonu:

EN 1 - 4486

kasdien nuo 7:00 val. ryto iki 8:00 val. vakaro.

Bilietus užsisakiusieji turi atsiimti juos ne vėliau kaip iki rugsėjo 19 dienos.

Laiku neatėjęms bilietai galės būti parduoti kitiems.

PATYRIMAS RODO, KAD REIKIA PASISKUBINTI!

Vietos bus numeruotos, kaip parodyta plane. Prieš pirmą eilę dar gali būti viena eilė specialiai kviesiems svečiams.

EILĖ

1.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

9.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
12.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

EILĖ

13.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
14.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
15.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
16.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

EILĖ

1.	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
2.	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
3.	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
4.	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
5.	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
6.	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
7.	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
8.	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
9.	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
10.	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
11.	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
12.	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

